DZIENNIK USTAW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 19 listopada 1994 r. **Nr 121**

TREŚĆ:
Poz.:

USTAWY:

591 — z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości 2125

592 — z dnia 13 października 1994 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie 2158

591

USTAWA

z dnia 29 września 1994 r.

o rachunkowości.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa zasady rachunkowości oraz tryb badania sprawozdań finansowych przez biegłych rewidentów.

Art. 2. 1. Przepisy ustawy o rachunkowości, zwanej dalej ustawą, stosuje się do mających siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

1) spółek prawa handlowego i prawa cywilnego, z zastrzeżeniem pkt 2, oraz innych osób prawnych, z wyjątkiem Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego,
2) osób fizycznych i spółek cywilnych osób fizycznych, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 400 000 ECU,
3) jednostek organizacyjnych działających na podstawie prawa bankowego, prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi i funduszach powierniczych lub przepisów o działalności ubezpieczeniowej, bez względu na wielkość przychodów,
4) państwowych i gminnych jednostek budżetowych i ich gospodarstw pomocniczych, zakładów budżetowych, państwowych i gminnych funduszy celowych oraz gmin i ich związków — z zastrzeżeniem art. 80 ust. 1,
5) jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej, z wyjątkiem spółek, o których mowa w pkt 1 i 2,
6) zagranicznych osób prawnych, zagranicznych jednostek nie posiadających osobowości prawnej oraz zagranicznych osób fizycznych, prowadzących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność osobiście, przez osobę upoważnioną, przy pomocy pracowników — w odniesieniu do działalności prowadzonej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na wielkość przychodów,
7) jednostek nie wymienionych w pkt 1—6, jeżeli otrzymują one na realizację zadań zleconych dotacje lub subwencje z budżetu państwa, budżetów gmin lub funduszów celowych — od początku roku obrotowego, w którym dotacje lub subwencje zostały im przyznane.

2. Osoba fizyczna lub spółka cywilna osób fizycznych może stosować zasady rachunkowości określone ustawą również od początku następnego roku obrotowego, jeżeli przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy są niższe niż równowartość w walucie polskiej 400 000 ECU. W tym przypadku osoba ta lub spółka przed rozpoczęciem roku obrotowego jest obowiązana do zawiadomienia o tym urzędu skarbowego właściwego w sprawach opodatkowania podatkiem dochodowym.

Art. 3. 1. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

1) jednostce — rozumie się przez to podmioty określone w art. 2 ust. 1,
2) banku — rozumie się przez to jednostkę działającą na podstawie przepisów prawa bankowego,
3) ubezpieczycielu — rozumie się przez to jednostkę prowadzącą działalność ubezpieczeniową na podstawie przepisów o działalności ubezpieczeniowej,
4) jednostce dominującej — rozumie się przez to spółkę akcyjną, spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością lub inną spółkę kapitałową:
   a) posiadającą większość całkowitej liczby głosów w organach innej jednostki (zależnej), także na

podstawie porozumień z innymi uprawnionymi do głosu, lub

b) uprawnioną do podejmowania decyzji o polityce finansowej i bieżącej działalności gospodarczej tej innej jednostki (zależnej) na podstawie ustawy, statutu lub umowy, lub

c) jako akcjonariusz lub udziałowiec jest uprawniona do powoływania albo odwoływania większości członków organów zarządzających lub nadzorczych innej jednostki (zależnej), lub

d) której członkowie zarządu lub osoby pełniące funkcje kierownicze, albo członkowie zarządu bądź osoby pełniące te funkcje kierownicze w jednostce zależnej, stanowią jednocześnie więcej niż połowę składu zarządu drugiej jednostki zależnej,

e) posiadającą w innej jednostce (stowarzyszonej) nie mniej niż 20% i nie więcej niż 50% głosów na walnym zgromadzeniu wspólników lub akcjonariuszy,

f) w inny sposób niż określony w lit. e) wywierającą znaczny wpływ na politykę finansową i bieżącą działalność gospodarczą innej jednostki (stowarzyszonej),

5) kierowniku jednostki — rozumie się przez to osobę lub organ wieloosobowy (zarząd), który — zgodnie z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, statutem, umową lub na mocy prawa własności — uprawniony jest do zarządzania jednostką, z wyłączeniem pełnomocników ustanowionych przez jednostkę. W przypadku spółek komandytowych, spółek jawnych i spółek cywilnych oraz osób fizycznych za kierownika jednostki uważa się ich właściciela lub właścicieli. Za kierownika jednostki uważa się również likwidatora lub syndyka,

6) biegłym rewidencie — rozumie się przez to osoby fizyczne, spółki jawne, spółki komandytowe, spółki cywilne i osoby prawne, uprawnione na podstawie odrębnych przepisów do badania sprawozdań finansowych w trybie przewidzianym ustawą,

7) księgach rachunkowych — rozumie się przez to dziennik oraz zbiory utrwalonych na papierze zapisów dokonanych na kontach prowadzonych w postaci ksiąg, rejestrów lub luźnych kart albo przenoszonych z komputerowych nośników danych, uzgodnione za pomocą zestawienia obrotów i sald lub tylko sald i uzupełnione o wykaz składników aktywów i pasywów (inwentarz),

8) roku obrotowym — rozumie się przez to rok kalendarzowy, chyba że przepisy prawa, statut lub umowa jednostki przewidują inny okres trwający 12 kolejnych miesięcy kalendarzowych, stosowany również do celów podatkowych. Jeżeli jednostka rozpoczęła działalność w drugiej połowie roku kalendarzowego, to można księgi rachunkowe i sprawozdanie finansowe za ten okres połączyć z księgami rachunkowymi i sprawozdaniem finansowym za rok następny,

9) dniu bilansowym — rozumie się przez to dzień, na który jednostka sporządza sprawozdanie finansowe,

10) organie zatwierdzającym — rozumie się przez to organ, który zgodnie z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, statutem, umową lub na mocy prawa własności jest uprawniony do zatwierdzania sprawozdania finansowego jednostki. W przypadku spółek komandytowych, spółek jawnych, spółek cywilnych oraz osób fizycznych przez organ zatwierdzający rozumie się ich właściciela lub właścicieli,

11) środkach trwałych — rozumie się przez to stanowiące własność lub współwłasność jednostki nieruchomości (grunty, budynki, w tym także będące odrębną własnością lokale, budowle i inwestycje w obcych obiektach), maszyny, urządzenia, środki transportu oraz inne kompletne i zdatne do użytku w momencie przyjęcia do używania przedmioty, a także inwentarz żywy o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, przeznaczone na własne potrzeby jednostki lub do oddania w używanie na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy o podobnym charakterze. Do środków trwałych jednostki zalicza się również obce środki trwałe używane przez nią na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy o podobnym charakterze, jeżeli z innych przepisów wynika prawo dokonywania od nich odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych) przez korzystającą z tych środków jednostkę,

12) inwestycjach rozpoczętych — rozumie się przez to ogół poniesionych kosztów pozostających w bezpośrednim związku z nie zakończoną jeszcze: budową, montażem lub przekazaniem do używania nowego lub ulepszeniem już istniejącego środka trwałego,

13) wartościach niematerialnych i prawnych — rozumie się przez to nabyte przez jednostkę prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, a w szczególności prawo użytkowania wieczystego gruntu (w tym również nadwyżkę pierwszej opłaty nad roczną opłatą), spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, prawa autorskie, prawa do projektów, wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów zdobniczych, licencji oraz programy komputerowe o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, przeznaczone na własne potrzeby jednostki lub do oddania do używania na podstawie umowy najmu. Do wartości niematerialnych i prawnych zalicza się również koszty organizacji poniesione przy założeniu lub późniejszym rozszerzeniu spółki akcyjnej, wartość firmy oraz koszty zakończonych prac rozwojowych, przez które rozumie się badania lub w inny sposób uzyskiwaną wiedzę, których wynik może być wykorzystany do produkcji nowych lub ulepszonych, określonych produktów lub technologii,

14) rzeczowych składnikach majątku obrotowego — rozumie się przez to nabyte w celu zużycia na własne potrzeby materiały, wytworzone lub przetworzone przez jednostkę produkty: gotowe (wyroby, usługi i roboty) zdatne do sprzedaży, w toku produkcji bądź półprodukty oraz towary nabyte celem odsprzedaży w stanie nie przetworzonym,

15) środkach pieniężnych — rozumie się przez to pieniądze (banknoty i monety) oraz jednostki pieniężne (rozrachunkowe) krajowe i zagraniczne, tak w gotówce, jak i na rachunku bankowym lub w formie lokaty pieniężnej, czeki i weksle obce, jeżeli są one płatne w ciągu 3 miesięcy od daty ich wystawienia, oraz metale szlachetne, jeżeli nie są zaliczane do rzeczowych składników majątku obrotowego,

16) dłużnych papierach wartościowych — rozumie się przez to papiery wartościowe reprezentujące wierzytelności pieniężne na sumy oznaczone, płatne we wskazanych terminach, a w szczególności obligacje oraz bony skarbowe, jak również papiery wartościowe reprezentujące wierzytelności pieniężne uwarunkowane przez zaistnienie zdarzeń losowych, między innymi — losy loteryjne, polisy ubezpieczeniowe,

17) należnościach zagrożonych — rozumie się przez to należności banku, zakwalifikowane do należności o pogorszonej jakości na podstawie odrębnych przepisów,

18) należnościach lub zobowiązaniach krótkoterminowych — rozumie się przez to należności lub zobowiązania, których okres spłaty na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok,

19) należnościach lub zobowiązaniach długoterminowych — rozumie się przez to należności lub zobowiązania, których okres spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok,

20) pozostałych kosztach lub przychodach operacyjnych — rozumie się przez to koszty i przychody nie związane bezpośrednio ze zwykłą działalnością jednostki, a w szczególności koszty i przychody spowodowane sprzedażą, likwidacją lub nieplanowymi odpisami amortyzacyjnymi (umorzeniowymi) środków trwałych, odpisaniem inwestycji, które nie dały zamierzonego efektu gospodarczego, likwidacją wartości niematerialnych i prawnych, odpisaniem należności i zobowiązań przedawnionych, umorzonych, nieściągalnych, utworzeniem i rozwiązaniem rezerw, z wyjątkiem dotyczących operacji finansowych, odpisami aktualizującymi wartość zapasów rzeczowych składników majątku obrotowego, zapłatą lub otrzymaniem odszkodowań, kar i grzywien, otrzymaniem lub przekazaniem darowizn oraz otrzymaniem dotacji, subwencji i dopłat na inne cele niż nabycie lub wytworzenie środków trwałych, albo wykonanie prac rozwojowych,

21) stratach i zyskach nadzwyczajnych — rozumie się przez to skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki, a w szczególności spowodowanych zdarzeniami losowymi, zaniechaniem lub zawieszeniem pewnego rodzaju działalności (w tym również istotną zmianą metod produkcji lub sprzedażą zorganizowanej części jednostki) oraz postępowaniem układowym lub naprawczym,

22) walutach obcych — rozumie się przez to waluty obcych państw oraz międzynarodowe jednostki rozliczeniowe ustanowione na podstawie umów międzynarodowych.

2. Wyrażone w ECU wielkości przelicza się na walutę polską po średnim kursie, ustalonym przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego, obowiązującym na dzień bilansowy.

Art. 4. 1. Jednostki obowiązane są do stosowania zasad rachunkowości w sposób prawidłowy, zapewniając rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej, wyniku finansowego oraz rentowności jednostki.

2. Rachunkowość obejmuje:

1) opis przyjętych zasad rachunkowości,

2) prowadzenie ksiąg rachunkowych,

3) okresowe ustalanie lub sprawdzanie drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów,

4) wycenę aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego,

5) sporządzanie sprawozdań finansowych i innych, których dane wynikają z ksiąg rachunkowych,

6) gromadzenie i przechowywanie dokumentacji przewidzianej ustawą,

7) poddanie badaniu i ogłaszanie sprawozdań finansowych w przypadkach przewidzianych ustawą.

3. Przy stosowaniu zasad rachunkowości mogą być przyjęte przez jednostkę uproszczenia, jeżeli nie wywiera to istotnie ujemnego wpływu na realizację celu określonego w ust. 1.

4. Kierownik jednostki ponosi odpowiedzialność za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości, określonych ustawą, chyba że określone obowiązki w tym zakresie zostaną przypisane innym osobom za ich zgodą. Przyjęcie odpowiedzialności przez inne osoby powinno być stwierdzone dokumentem. W przypadku gdy kierownikiem jednostki jest organ wieloosobowy, a nie została wskazana osoba odpowiedzialna, odpowiedzialność ponoszą wszyscy członkowie tego organu.

Art. 5. 1. Przyjęte zasady rachunkowości należy stosować w sposób ciągły, dokonując w kolejnych latach obrotowych jednakowego grupowania operacji gospodarczych na kontach, wyceny aktywów, w tym także dokonywania odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych), pasywów, ustalania wyniku finansowego i sporządzania sprawozdań finansowych; wykazane w bilansie zamknięcia stany aktywów i pasywów należy ująć w tej samej wysokości w bilansie otwarcia następnego roku obrotowego.

2. Przy wycenie aktywów i pasywów oraz ustalaniu wyniku finansowego przyjmuje się, że jednostka będzie kontynuowała w dającej się przewidzieć przyszłości działalność gospodarczą w nie zmniejszonym istotnie zakresie, chyba że jest to niezgodne ze stanem faktycznym lub prawnym.

Art. 6. 1. W księgach rachunkowych i wyniku finansowym jednostki należy ująć wszystkie osiągnięte, przypadające na jej rzecz przychody i obciążające ją koszty związane z tymi przychodami dotyczące danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty.

2. Dla zapewnienia współmierności przychodów i związanych z nimi kosztów do aktywów lub pasywów danego miesiąca zaliczane będą koszty lub przychody dotyczące przyszłych okresów oraz przypadające na ten miesiąc koszty, które jeszcze nie zostały poniesione.

Art. 7. 1. Poszczególne składniki aktywów i pasywów wycenia się stosując rzeczywiście poniesione na ich nabycie (wytworzenie) ceny (koszty), z zachowaniem zasady ostrożnej wyceny. W szczególności należy w wyniku finansowym, bez względu na jego wysokość, uwzględnić:

1) zmniejszenia wartości użytkowej składników majątkowych, w tym również dokonywane w postaci odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych),

2) zmniejszenia wartości innych niż środki trwałe, inwestycje rozpoczęte oraz wartości niematerialne i prawne składników majątkowych wywołane trwałymi zmianami ich cen,

3) wyłącznie niewątpliwe pozostałe przychody operacyjne i zyski nadzwyczajne,

4) wszystkie poniesione pozostałe koszty operacyjne i straty nadzwyczajne,

5) rezerwy na znane jednostce ryzyko, grożące straty oraz skutki innych zdarzeń.

2. Zdarzenia, o których mowa w ust. 1, należy uwzględnić także wtedy, gdy zostaną one ujawnione między dniem bilansowym a dniem, w którym rzeczywiście następuje zamknięcie ksiąg rachunkowych.

3. Wartość poszczególnych składników aktywów i pasywów, przychodów i związanych z nimi kosztów, jak też zysków i strat nadzwyczajnych ustala się oddzielnie. Nie można kompensować ze sobą wartości różnych co do rodzaju aktywów i pasywów, przychodów i kosztów związanych z nimi oraz zysków i strat nadzwyczajnych.

Art. 8. 1. Dokonując wyboru rozwiązań dopuszczonych ustawą i dostosowując je do potrzeb jednostki należy zapewnić wyodrębnienie w rachunkowości wszystkich operacji gospodarczych istotnych do oceny sytuacji majątkowej i finansowej, wyniku finansowego oraz rentowności jednostki przy zachowaniu zasady ostrożnej wyceny, o której mowa w art. 7.

2. W celu lepszego odzwierciedlenia sytuacji jednostka może, od pierwszego dnia roku obrotowego, zmienić dotychczas stosowane rozwiązania na inne, przewidziane ustawą. W przypadku takim należy w informacji dodatkowej jednostki za rok obrotowy, w którym zmiany te nastąpiły, podać przyczyny tych zmian, określić liczbowo ich wpływ na wynik finansowy oraz zapewnić porównywalność danych sprawozdania finansowego dotyczących roku poprzedzającego rok obrotowy, w którym dokonano zmian.

Art. 9. Księgi rachunkowe prowadzi się, a sprawozdania finansowe sporządza się w języku polskim i w walucie polskiej.

Art. 10. 1. Jednostka powinna posiadać dokumentację opisującą przyjęte przez nią zasady rachunkowości, a w szczególności:

1) zakładowy plan kont, obejmujący wykaz kont księgi głównej (ewidencji syntetycznej), przyjęte zasady księgowania na nich operacji gospodarczych oraz wyceny aktywów i pasywów, a także zasady prowadzenia kont ksiąg pomocniczych (ewidencji analitycznej) i ich powiązania z kontami księgi głównej,
2) wykaz stosowanych ksiąg rachunkowych, a w razie ich prowadzenia przy użyciu komputera — wykaz zbiorów stanowiących księgi rachunkowe na nośnikach czytelnych dla komputera,
3) dokumentację systemu przetwarzania danych przy użyciu komputera i jej zmiany, obejmującą poza opisem zbiorów, o których mowa w pkt 2, co najmniej:
   a) wykaz programów wraz z pisemnym stwierdzeniem dopuszczenia przez jednostkę każdego nowego lub zmienionego programu do stosowania,
   b) opis przeznaczenia każdego programu, sposobu jego działania (reguły obliczeń, ewidencji, kontroli i wydruku danych) oraz wykorzystywania podczas przetwarzania danych,
   c) zasady ochrony danych,
   d) sposoby zapewnienia właściwego stosowania programów,
   e) zasady ewidencji przebiegu przetwarzania danych.

2. Zakładowy plan kont ustala i aktualizuje kierownik jednostki z uwzględnieniem przepisów art. 83.

Rozdział 2

Prowadzenie ksiąg rachunkowych

Art. 11. 1. Księgi rachunkowe prowadzi się w siedzibie zarządu jednostki (przedstawicielstwa lub oddziału zagranicznej osoby prawnej).

2. Jednostki posiadające oddziały (zakłady) mogą prowadzić księgi rachunkowe oddziałów (zakładów) w siedzibie zarządu jednostki albo oddziałów.

3. Księgi rachunkowe mogą być prowadzone poza siedzibą zarządu (oddziału) jednostki w razie powierzenia ich prowadzenia osobie fizycznej, osobie prawnej lub jednostce nie posiadającej osobowości prawnej uprawnionej do świadczenia takich usług.

4. W przypadku nieprowadzenia ksiąg rachunkowych w siedzibie zarządu (oddziału) jednostki, kierownik jednostki obowiązany jest:

1) powiadomić właściwy urząd skarbowy o miejscu prowadzenia ksiąg w terminie 15 dni od dnia wydania ksiąg poza siedzibę zarządu (oddziału) jednostki,
2) zapewnić dostępność ksiąg rachunkowych do badania przez upoważnione organy kontroli zewnętrznej w siedzibie zarządu (oddziału) jednostki.

Art. 12. 1. Księgi rachunkowe otwiera się na dzień rozpoczęcia działalności, na początek każdego następnego roku obrotowego oraz na dzień zmiany formy prawnej, połączenia lub podziału jednostek powodującego powstanie nowej jednostki, a także na dzień rozpoczęcia likwidacji lub postępowania upadłościowego — w ciągu 15 dni od dnia tych zdarzeń.

2. Księgi rachunkowe zamyka się na dzień kończący rok obrotowy, na dzień zakończenia działalności, w tym również sprzedaży i zakończenia likwidacji lub postępowania upadłościowego, oraz na dzień poprzedzający zmianę formy prawnej, postawienia w stan likwidacji lub upadłości — nie później niż w ciągu trzech miesięcy od dnia tych zdarzeń.

3. Księgi rachunkowe w jednostce postawionej w stan likwidacji lub upadłości zamyka się także na ostatni dzień roku obrotowego, jeżeli postępowanie likwidacyjne lub upadłościowe nie zostało jeszcze na ten dzień zakończone.

4. Ostateczne zamknięcie i otwarcie ksiąg rachunkowych jednostki kontynuującej działalność powinno nastąpić najpóźniej w ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego za rok obrotowy.

Art. 13. 1. Księgi rachunkowe obejmują:

1) dziennik,
2) konta księgi głównej (ewidencji syntetycznej), w której obowiązuje ujęcie każdej operacji zgodnie z zasadą podwójnego zapisu,
3) konta ksiąg pomocniczych (ewidencji analitycznej),
4) wykaz składników aktywów i pasywów (inwentarz),
5) zestawienie obrotów i sald kont księgi głównej oraz zestawienia sald kont ksiąg pomocniczych.

2. Księgi rachunkowe, bez względu na ich postać, powinny być:

1) trwale oznaczone nazwą (pełną lub skróconą) jednostki, której dotyczą (każda księga wiązana, każda luźna karta kontowa, rejestr lub wydruk komputerowy), oraz zrozumiałą nazwą danego rodzaju księgi rachunkowej,

2) wyraźnie oznaczone co do roku obrotowego (księgi wiązane — złożone z ponumerowanych stron, zakończone stwierdzeniem ich liczby w księdze oraz opatrzone datą otwarcia i zamknięcia ksiąg), a wydruki (tabulogramy) komputerowe także co do miesiąca i daty sporządzenia,

3) przechowywane starannie w ustalonej kolejności.

3. Wydruki komputerowe powinny składać się z automatycznie numerowanych stron, z oznaczeniem pierwszej i ostatniej, oraz być sumowane na kolejnych stronach w sposób ciągły w roku obrotowym i oznaczone nazwą programu przetwarzania.

Art. 14. 1. Dziennik służy do zapisywania w porządku chronologicznym, dzień po dniu, danych o operacjach gospodarczych.

2. Zapisy w dzienniku muszą być kolejno numerowane, a sumy zapisów (obroty) liczone w sposób ciągły.

3. Jeżeli stosuje się podział na dzienniki częściowe, grupujące operacje gospodarcze według ich rodzajów, to należy sporządzić zestawienie obrotów tych dzienników za miesiąc.

4. Przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera należy zapewnić:

1) ujmowanie w dzienniku wyłącznie zapisów sprawdzonych,

2) niedostępność zbioru dla modyfikacji poza wprowadzeniem — w razie potrzeby — dowodów korekt księgowych,

3) automatyczną kontrolę ciągłości zapisów i przenoszenia obrotów,

4) wydruk dziennika w postaci kolejno numerowanych stron nie rzadziej niż na koniec każdego miesiąca; za równoznaczne z wydrukiem uznaje się przeniesienie danych na inny trwały nośnik danych przystosowany do wiarygodnego przenoszenia danych z komputera.

Art. 15. 1. Konta księgi głównej służą do ujęcia zapisów w porządku systematycznym, na kontach przewidzianych w zakładowym planie kont. Na konta księgi głównej wprowadza się pod datą otwarcia ksiąg rachunkowych salda początkowe aktywów i pasywów, a następnie dokonuje za kolejne miesiące zapisów, zarejestrowanych uprzednio lub równocześnie w dzienniku.

2. Zapisów na określonym koncie księgi głównej dokonuje się w kolejności chronologicznej.

3. Zapisy dokonane na kontach księgi głównej, prowadzonej przy użyciu komputera, drukuje się albo przenosi na inny trwały nośnik danych, nie rzadziej niż na koniec roku obrotowego.

Art. 16. 1. Konta ksiąg pomocniczych, służące uszczegółowieniu i uzupełnieniu zapisów kont księgi głównej, prowadzi się w porządku systematycznym jako:

1) wyodrębnione księgi (kartoteki, zbiory danych) w ramach kont księgi głównej; suma sald początkowych i obrotów na kontach ksiąg pomocniczych stanowi saldo początkowe i obroty odpowiedniego konta księgi głównej, lub

2) wyodrębniony system kont, uzgodniony z zapisami kont księgi głównej.

2. Na kontach ksiąg pomocniczych można w ciągu miesiąca stosować, obok lub zamiast jednostek pieniężnych, jednostki naturalne. Należy wówczas sporządzić na koniec miesiąca zestawienie zapisów dokonanych na kontach ksiąg pomocniczych w jednostkach naturalnych i ustalić ich wartość.

3. Do zapisów na kontach ksiąg pomocniczych prowadzonych przy użyciu komputera stosuje się przepis art. 15 ust. 3.

Art. 17. 1. Konta ksiąg pomocniczych prowadzi się w szczególności dla:

1) środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz dokonywanych od nich odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych),

2) rozrachunków z kontrahentami,

3) rozrachunków z pracownikami (imienne karty wynagrodzeń pracowników według składników istotnych dla obliczenia płac, świadczeń z tytułu ubezpieczenia społecznego oraz podatków),

4) operacji sprzedaży (kolejno numerowane własne faktury i inne dowody, ze szczegółowością niezbędną do celów podatkowych),

5) operacji zakupu (obce faktury i inne dowody, ze szczegółowością niezbędną do wyceny składników majątkowych i do celów podatkowych),

6) kosztów i innych istotnych dla jednostki składników majątku.

2. Kierownik jednostki, uwzględniając rodzaj i wartość poszczególnych grup rzeczowych składników majątku obrotowego posiadanych przez jednostkę, podejmuje decyzję o stosowaniu jednej z następujących metod prowadzenia kont ksiąg pomocniczych dla tych grup składników:

1) ewidencję ilościowo-wartościową, w której dla każdego składnika ujmuje się obroty i stany w jednostkach naturalnych i pieniężnych,

2) ewidencję ilościową, prowadzoną dla poszczególnych składników lub ich jednorodnych grup wyłącznie w jednostkach naturalnych; wartość stanu wycenia się na koniec miesięcy w sposób określony w art. 28 ust. 1 pkt 4,

3) ewidencję wartościową, prowadzoną dla jednostek sprzedaży detalicznej lub miejsc składowania, w której przedmiotem zapisów są tylko przychody, rozchody i stany całego zapasu,

4) odpisywania w koszty wartości materiałów i towarów w momencie ich zakupu lub produktów gotowych w momencie ich wytworzenia, połączone z ustalaniem na koniec każdego kwartału, a przy produkcji rolnej na dzień bilansowy, stanu tych składników majątkowych drogą spisu z natury i jego wyceny oraz korekty kosztów o wartość tego stanu.

Art. 18. 1. Na podstawie zapisów na kontach księgi głównej sporządza się na koniec każdego miesiąca zestawienie obrotów i sald, zawierające:

1) symbole lub nazwy kont,

2) salda kont na dzień otwarcia ksiąg rachunkowych, obroty za miesiąc i narastająco od początku roku obrotowego oraz salda na koniec miesiąca,

3) sumę sald na dzień otwarcia ksiąg rachunkowych, obrotów za miesiąc i narastająco od początku roku obrotowego oraz sald na koniec miesiąca.

Narastające od początku roku obrotowego obroty tego zestawienia powinny być zgodne z narastającymi od początku roku obrotowego obrotami dziennika.

2. Na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych sporządza się zestawienia sald wszystkich kont ksiąg pomocniczych, a na dzień inwentaryzacji zestawienia sald inwentaryzowanej grupy składników majątkowych.

3. W razie prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera, zestawienia, o których mowa w ust. 1 i 2, należy wydrukować na papierze albo przenieść na inny trwały nośnik danych.

Art. 19. 1. Wykaz składników aktywów i pasywów (inwentarz), potwierdzony ich inwentaryzacją, sporządzają jednostki, które uprzednio nie prowadziły ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą. W pozostałych jednostkach rolę inwentarza spełnia zestawienie obrotów i sald kont księgi głównej oraz zestawienia sald kont ksiąg pomocniczych sporządzone na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych.

2. Pozycje inwentarza sporządzonego przez jednostki, które nie prowadziły uprzednio ksiąg rachunkowych, powinny stanowić odpowiedniki lub rozwinięcia poszczególnych pozycji bilansu otwarcia. Składniki aktywów i pasywów wycenia się w inwentarzu według zasad określonych w rozdziale 4.

Art. 20. 1. Do ksiąg rachunkowych miesiąca należy wprowadzić, w postaci zapisu, każdą operację gospodarczą, która nastąpiła w tym miesiącu.

2. Podstawą zapisów w księgach rachunkowych są dowody księgowe stwierdzające dokonanie operacji gospodarczej, zwane dalej „dowodami źródłowymi":

1) zewnętrzne obce — otrzymane od kontrahentów,

2) zewnętrzne własne — przekazywane w oryginale kontrahentom,

3) wewnętrzne — dotyczące operacji wewnątrz jednostki.

3. Podstawą zapisów mogą być również sporządzone przez jednostkę dowody księgowe:

1) zbiorcze — służące do dokonania łącznych zapisów zbioru dowodów źródłowych, które muszą być w dowodzie zbiorczym pojedynczo wymienione,

2) korygujące poprzednie zapisy,

3) zastępcze — wystawione do czasu otrzymania zewnętrznego obcego dowodu źródłowego,

4) rozliczeniowe — ujmujące już dokonane zapisy według nowych kryteriów klasyfikacyjnych.

4. W przypadku uzasadnionego braku możliwości uzyskania zewnętrznych obcych dowodów źródłowych, kierownik jednostki może zezwolić na udokumentowanie operacji gospodarczej za pomocą księgowych dowodów zastępczych, sporządzonych przez osoby dokonujące tych operacji. Nie może to jednak dotyczyć operacji gospodarczych, których przedmiotem są zakupy opodatkowane podatkiem od towarów i usług oraz skup metali nieżelaznych od ludności.

5. W razie prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera:

1) zapisy w nich mogą nastąpić również za pośrednictwem urządzeń łączności lub magnetycznych nośników danych, pod warunkiem że podczas rejestracji operacji gospodarczej uzyskują one trwale czytelną postać odpowiadającą treści dowodu księgowego i możliwe jest stwierdzenie źródła pochodzenia każdego zapisu,

2) zapisy mogą być przenoszone między zbiorami danych składającymi się na księgi rachunkowe prowadzone na komputerowych nośnikach danych, pod warunkiem że możliwe jest stwierdzenie źródła pochodzenia zapisów w zbiorach, w których ich dokonano pierwotnie, a odpowiedni program zapewnia sprawdzenie poprawności przetworzenia danych i kompletności zapisów.

Art. 21. 1. Dowód księgowy powinien zawierać co najmniej:

1) określenie rodzaju dowodu,

2) określenie stron (nazwy, adresy) dokonujących operacji gospodarczej,

3) opis operacji oraz jej wartość, jeżeli to możliwe, określoną także w jednostkach naturalnych,

4) datę dokonania operacji, a gdy dowód został sporządzony pod inną datą — także datę sporządzenia dowodu,

5) podpis wystawcy dowodu oraz osoby, której wydano lub od której przyjęto składniki majątkowe,

6) stwierdzenie zakwalifikowania dowodu do ujęcia w księgach rachunkowych przez wskazanie miesiąca księgowania oraz — o ile nie wynika to z techniki dokonywania zapisów — sposobu ujęcia dowodu w księgach rachunkowych wraz z podpisem osoby odpowiedzialnej za te wskazania,

7) numer identyfikacyjny dowodu.

2. Wartość może być w dowodzie pominięta, jeżeli w toku przetwarzania w rachunkowości danych wyrażonych w jednostkach naturalnych następuje ich wycena, potwierdzona stosownym wydrukiem.

3. Dowód księgowy opiewający na waluty obce powinien zawierać przeliczenie ich wartości na walutę polską według kursu obowiązującego w dniu przeprowadzenia operacji gospodarczej. Wynik przeliczenia zamieszcza się bezpośrednio na dowodzie, chyba że system przetwarzania danych zapewnia automatyczne przeliczenie walut obcych na walutę polską, a wykonanie tego przeliczenia potwierdza odpowiedni wydruk.

4. Jeżeli dowód nie dokumentuje przekazania lub przejęcia składnika majątkowego, przeniesienia prawa własności lub użytkowania wieczystego gruntu albo nie jest dowodem zastępczym, podpisy osób, o których mowa w ust. 1 pkt 5,

mogą być zastąpione znakami zapewniającymi ustalenie tych osób. Podpisy na dokumentach ubezpieczenia i emitowanych papierach wartościowych mogą być odtworzone mechanicznie.

5. Na żądanie organów kontroli lub biegłego rewidenta należy zapewnić wiarygodne przetłumaczenie na język polski treści wskazanych przez nich dowodów, sporządzonych w języku obcym.

Art. 22. 1. Dowody księgowe powinny być rzetelne, to jest zgodne z rzeczywistym przebiegiem operacji gospodarczej, którą dokumentują, kompletne, zawierające co najmniej dane określone w art. 21, oraz wolne od błędów rachunkowych. Niedopuszczalne jest dokonywanie w dowodach księgowych wymazywania i przeróbek.

2. Błędy w dowodach źródłowych zewnętrznych obcych i własnych można korygować jedynie przez wysłanie kontrahentowi odpowiedniego dokumentu zawierającego sprostowanie, wraz ze stosownym uzasadnieniem, chyba że inne przepisy stanowią inaczej.

3. Błędy w dowodach wewnętrznych mogą być poprawiane przez skreślenie błędnej treści lub kwoty, z utrzymaniem czytelności skreślonych wyrażeń lub liczb, wpisanie treści poprawnej i daty poprawki oraz złożenie podpisu osoby do tego upoważnionej. Nie można poprawiać pojedynczych liter lub cyfr.

4. Jeżeli jedną operację dokumentuje więcej niż jeden dowód lub więcej niż jeden egzemplarz dowodu, kierownik jednostki ustala sposób postępowania z każdym z nich i wskazuje, który dowód lub jego egzemplarz będzie podstawą do dokonania zapisu.

Art. 23. 1. Zapisów w księgach rachunkowych dokonuje się w sposób trwały, ręcznie lub maszynowo, bez pozostawiania miejsc pozwalających na późniejsze dopiski lub zmiany. Przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera należy stosować właściwe procedury i środki chroniące przed zniszczeniem lub modyfikacją zapisu.

2. Zapis powinien zawierać co najmniej:

1) datę dokonania operacji,
2) określenie rodzaju i numer identyfikacyjny dowodu księgowego stanowiącego podstawę zapisu oraz jego datę, jeżeli różni się ona od daty dokonania operacji,
3) zrozumiały tekst, skrót lub kod opisu operacji, z tym że należy posiadać pisemne objaśnienia treści skrótów lub kodów,
4) kwotę zapisu.

3. Zapisów dotyczących operacji wyrażonych w walutach obcych dokonuje się w sposób umożliwiający ustalenie kwoty operacji w walucie polskiej i obcej.

4. Dokonane w księgach rachunkowych zapisy systematyczne muszą być powiązane z zapisami chronologicznymi w sposób wynikający ze stosowanej formy i techniki prowadzenia ksiąg rachunkowych.

5. Zapis w księgach rachunkowych prowadzonych przy użyciu komputera musi posiadać automatycznie nadany numer pozycji, pod którą został wprowadzony do dziennika, a także dane pozwalające na ustalenie programu wprowadzenia danych i osoby zlecającej tę czynność.

Art. 24. 1. Księgi rachunkowe powinny być prowadzone rzetelnie, bezbłędnie, sprawdzalnie i bieżąco.

2. Księgi rachunkowe uznaje się za rzetelne, jeżeli dokonane w nich zapisy odzwierciedlają stan rzeczywisty.

3. Księgi rachunkowe uznaje się za prowadzone bezbłędnie, jeżeli wprowadzono do nich kompletnie i poprawnie wszystkie zakwalifikowane do zaksięgowania dowody księgowe dotyczące operacji gospodarczych dokonanych w miesiącu, zapewniono ciągłość zapisów oraz bezbłędność działania stosowanych procedur obliczeniowych.

4. Księgi rachunkowe uznaje się za sprawdzalne, jeżeli umożliwiają stwierdzenie poprawności dokonanych w nich zapisów, stanów (sald) oraz działania stosowanych procedur obliczeniowych, a w szczególności:

1) udokumentowanie zapisów pozwala na identyfikację dowodów i sposobu ich zapisania w księgach rachunkowych na wszystkich etapach przetwarzania danych,
2) zapisy uporządkowane są chronologicznie i systematycznie według kryteriów klasyfikacyjnych umożliwiających sporządzenie obowiązujących jednostkę sprawozdań finansowych i innych, deklaracji podatkowych oraz dokonanie rozliczeń finansowych,
3) zapewniona jest, w razie prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera za pomocą odpowiednich wydruków, kontrola kompletności i aktualności danych określających parametry przetwarzania danych,
4) zapewniony jest dostęp do zbiorów danych pozwalających, bez względu na stosowaną technikę, na uzyskanie w dowolnym czasie i za dowolnie wybrany okres jasnych i zrozumiałych informacji o treści zapisów dokonanych w księgach rachunkowych.

5. Księgi rachunkowe uznaje się za prowadzone bieżąco, jeżeli:

1) pochodzące z nich informacje umożliwiają sporządzenie w terminie obowiązujących jednostkę sprawozdań finansowych i innych, deklaracji podatkowych oraz dokonanie rozliczeń finansowych,
2) zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej są sporządzane nie później niż do 15 dnia następnego miesiąca, a za ostatni miesiąc roku obrotowego — nie później niż do 85 dnia po dniu bilansowym,
3) zapisy w księgach rachunkowych dotyczące operacji gotówką, czekami i wekslami obcymi oraz obrotu detalicznego i gastronomii dokonywane są w tym samym dniu, w którym zostały dokonane.

Art. 25. 1. Stwierdzone błędy w zapisach poprawia się:

1) przez skreślenie dotychczasowej treści i wpisanie nowej, z zachowaniem czytelności błędnego zapisu, oraz podpisanie poprawki i umieszczenie daty; poprawki takie muszą być dokonane jednocześnie we wszystkich księgach rachunkowych i nie mogą nastąpić po zamknięciu miesiąca lub

2) przez wprowadzenie do ksiąg rachunkowych dowodu zawierającego korekty błędnych zapisów, dokonywane tylko zapisami dodatnimi albo tylko ujemnymi.

2. W razie ujawnienia błędów po zamknięciu miesiąca lub prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera, dozwolone są tylko korekty dokonane w sposób określony w ust. 1 pkt 2.

Rozdział 3

Inwentaryzacja

Art. 26. 1. Jednostki przeprowadzają na ostatni dzień każdego roku obrotowego inwentaryzację:

1) środków pieniężnych (z wyjątkiem zgromadzonych na rachunkach bankowych), akcji, obligacji, bonów i innych papierów wartościowych, rzeczowych składników majątku obrotowego, środków trwałych, z zastrzeżeniem pkt 3, oraz maszyn i urządzeń objętych inwestycją rozpoczętą — drogą spisu ich ilości z natury, wyceny tych ilości, porównania wartości z danymi ksiąg rachunkowych oraz wyjaśnienia i rozliczenia ewentualnych różnic,

2) środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych, należności, pożyczek i zobowiązań, z zastrzeżeniem pkt 3, oraz powierzonych kontrahentom własnych składników majątkowych — drogą uzyskania od banków i kontrahentów potwierdzeń prawidłowości wykazanego w księgach rachunkowych jednostki stanu tych aktywów lub pasywów oraz wyjaśnienia i rozliczenia ewentualnych różnic,

3) gruntów i trudno dostępnych oglądowi środków trwałych, należności spornych i wątpliwych, a w bankach również zagrożonych, należności i zobowiązań wobec pracowników, z tytułów publicznoprawnych, a także nie wymienionych w pkt 1 i 2 składników aktywów i pasywów — drogą porównania danych ksiąg rachunkowych z odpowiednimi dokumentami i weryfikacji realnej wartości tych składników.

2. Inwentaryzacją należy objąć również znajdujące się w jednostce składniki majątkowe:

1) ujęte wyłącznie w ewidencji ilościowej,

2) będące własnością innych jednostek.

Obowiązek określony w pkt 2 nie dotyczy jednostek świadczących usługi pocztowe, transportowe, spedycyjne i składowania.

3. Termin i częstotliwość inwentaryzacji, określone w ust. 1, uważa się za dotrzymane, jeżeli inwentaryzację:

1) składników majątku — z wyłączeniem środków pieniężnych, papierów wartościowych, produktów w toku produkcji oraz materiałów, towarów i produktów gotowych określonych w art. 17 ust. 2 pkt 4 — rozpoczęto trzy miesiące przed końcem roku obrotowego, a zakończono do 15 dnia następnego roku, ustalenie zaś stanu nastąpiło przez dopisanie do lub odpisanie od stanu stwierdzonego drogą spisu z natury lub potwierdzenia salda — przychodów i rozchodów (zwiększeń i zmniejszeń), jakie nastąpiły między datą spisu lub potwierdzenia a dniem ustalenia stanu wynikającego z ksiąg rachunkowych, przy czym stan wynikający z ksiąg rachunkowych nie może być ustalony po dniu bilansowym,

2) zapasów materiałów, towarów, produktów gotowych i półproduktów znajdujących się na terenie strzeżonym i objętych ewidencją ilościowo-wartościową — przeprowadzono raz w ciągu 2 lat,

3) zapasów towarów i materiałów (opakowań) objętych ewidencją wartościową w punktach obrotu detalicznego jednostki o rozbudowanej sieci detalicznej — przeprowadzono raz w roku, pod warunkiem jednoczesnego ustalenia wartości zapasów towarów i materiałów (opakowań) w cenach nabycia lub zakupu,

4) środków trwałych oraz maszyn i urządzeń objętych inwestycją rozpoczętą, znajdujących się na terenie strzeżonym — przeprowadzono raz w ciągu 4 lat.

4. Inwentaryzację, o której mowa w ust. 1, przeprowadza się również na dzień zakończenia działalności przez jednostkę oraz na dzień poprzedzający postawienie jej w stan likwidacji lub upadłości. W przypadku połączenia lub podziału jednostek, z wyjątkiem spółek akcyjnych, strony mogą w drodze umowy pisemnej odstąpić od inwentaryzacji.

Art. 27. 1. Przeprowadzenie i wyniki inwentaryzacji należy odpowiednio udokumentować i powiązać z zapisami ksiąg rachunkowych.

2. Ujawnione w toku inwentaryzacji różnice między stanem rzeczywistym a stanem wykazanym w księgach rachunkowych należy wyjaśnić i rozliczyć w księgach rachunkowych tego roku obrotowego, na który przypadał termin inwentaryzacji.

Rozdział 4

Wycena aktywów i pasywów oraz ustalenie wyniku finansowego

Art. 28. 1. Na dzień bilansowy aktywa i pasywa wycenia się w sposób następujący:

1) inwestycje rozpoczęte — według cen nabycia lub kosztów wytworzenia,

2) udziały w innych jednostkach i długoterminowe papiery wartościowe (lokaty) — według cen nabycia pomniejszonych o odpisy spowodowane trwałą utratą ich wartości,

3) środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne — według cen nabycia lub kosztów wytworzenia, lub wartości po aktualizacji wyceny pomniejszonych o odpisy amortyzacyjne (umorzeniowe),

4) zapasy rzeczowych składników majątku obrotowego oraz krótkoterminowe papiery wartościowe (przeznaczone do obrotu), z zastrzeżeniem pkt 5 — według cen nabycia lub kosztów wytworzenia nie wyższych od ich cen sprzedaży netto na dzień bilansowy,

5) dłużne papiery wartościowe — według cen sprzedaży, z tym że różnice między ceną nabycia a aktualną ceną sprzedaży zalicza się do kosztów lub przychodów z operacji finansowych,

6) należności i zobowiązania, w tym również z tytułu pożyczek — w kwocie wymagającej zapłaty,

7) środki pieniężne, kapitały (fundusze), wyemitowane papiery wartościowe oraz pozostałe aktywa i pasywa — według wartości nominalnej.

2. Przez ceny lub koszty, o których mowa w ust. 1, rozumie się:

1) cena nabycia jest to rzeczywista cena zakupu składnika majątku, obejmująca kwotę należną sprzedającemu (bez naliczonego podatku od towarów i usług), a w przypadku importu powiększona o obciążenia o charakterze publicznoprawnym oraz powiększona o koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania, łącznie z kosztami transportu, jak też załadunku i wyładunku, a pomniejszona o zmniejszenie ceny (rabaty, opusty itp.) i odzyski. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie ceny nabycia składnika majątku, a w szczególności otrzymanego w formie darowizny — jego wyceny dokonuje się według ceny sprzedaży takiego samego lub podobnego przedmiotu,

2) koszt wytworzenia składnika majątku we własnym zakresie obejmuje koszty bezpośrednie produkcji poszczególnych produktów gotowych, w toku produkcji i półproduktów oraz przypadającą na okres ich wytwarzania uzasadnioną część kosztów pośrednich produkcji; do kosztów wytworzenia, po których wycenia się aktywa, nie zalicza się kosztów ogólnych zarządu, to jest kosztów działania jednostki jako całości oraz zarządzania nią, kosztów sprzedaży produktów, towarów i innych rzeczowych składników majątku, jak też pozostałych kosztów operacyjnych i kosztów operacji finansowych. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie kosztu wytworzenia składnika majątku, jego wyceny dokonuje się według ceny sprzedaży takiego samego lub podobnego przedmiotu, pomniejszonej o przeciętnie osiągany przy sprzedaży produktów zysk, a w przypadku produktu w toku — także z uwzględnieniem stopnia jego przetworzenia,

3) cena sprzedaży netto składnika majątku stanowi możliwą do uzyskania w dniu bilansowym cenę sprzedaży bez należnego podatku od towarów i usług, pomniejszoną o rabaty i opusty, przypadający od sprzedaży podatek akcyzowy oraz koszty związane z przystosowaniem składnika majątku do sprzedaży i doprowadzenia jej do skutku, a powiększoną o należną dotację przedmiotową; ceną sprzedaży jest również kurs giełdowy. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie ceny sprzedaży netto (kursu giełdowego) danego składnika majątku, należy oszacować jego przypuszczalną wartość rynkową netto na dzień bilansowy.

3. Cena nabycia i koszt wytworzenia inwestycji rozpoczętej oraz środków trwałych obejmuje ogół dotyczących danej inwestycji kosztów, poniesionych przez jednostkę w czasie od dnia rozpoczęcia inwestycji do dnia bilansowego lub przyjęcia powstałych w wyniku inwestycji środków trwałych do używania, w tym również:

1) nie podlegający odliczeniu podatek od towarów i usług dotyczący inwestycji rozpoczętej oraz środków trwałych,

2) naliczone za czas trwania inwestycji odsetki, prowizje i różnice kursowe od pożyczek, kredytów, przedpłat i zobowiązań służących sfinansowaniu zakupu lub budowy środków trwałych.

4. Ubezpieczyciele prowadzący ubezpieczenia na życie wyceniają udziały, środki trwałe, papiery wartościowe i inne składniki majątkowe stanowiące lokaty, których ryzyko ponosi ubezpieczający, według cen sprzedaży netto, ustalonych na dzień bilansowy. Różnice między wartością według cen sprzedaży netto a wartością według cen nabycia lub kosztu wytworzenia tych lokat odpowiednio zwiększają lub zmniejszają rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na życie, których ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający. Ceny sprzedaży nieruchomości określa biegły nie rzadziej niż raz na 5 lat. Ceną sprzedaży netto papierów wartościowych i pożyczek jest kwota, którą ubezpieczyciel powinien otrzymać w dniu wykupu papierów wartościowych lub spłaty pożyczki. Jeżeli nie jest możliwe wiarygodne ustalenie ceny sprzedaży innych lokat niż nieruchomości, to ich wycena następuje po cenach nabycia lub kosztach wytworzenia. Ceny sprzedaży nieruchomości położonych za granicą oraz zagranicznych udziałów, akcji i innych papierów wartościowych określają notowania giełdowe kraju, w którym znajduje się nieruchomość lub emitowano papiery wartościowe, chyba że są one notowane na giełdach polskich.

5. W ciągu roku obrotowego ujmuje się w księgach rachunkowych:

1) zapasy rzeczowych składników majątku obrotowego oraz papiery wartościowe — według cen nabycia lub kosztów wytworzenia,

2) należności i zobowiązania, w tym również z tytułu pożyczek — według wartości nominalnej.

6. Przepis ust. 5 pkt 2 nie dotyczy banków.

Art. 29. 1. Jeżeli założenie, że jednostka będzie kontynuowała działalność gospodarczą, o której mowa w art. 5 ust. 2, nie jest zasadne, to wycena udziałów w innych jednostkach oraz długoterminowych papierów wartościowych, wartości niematerialnych i prawnych, środków trwałych, inwestycji rozpoczętych, produktów w toku i półproduktów następuje po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen nabycia lub kosztów wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe odpisy amortyzacyjne (umorzeniowe).

2. Wycena po cenach sprzedaży netto, o której mowa w ust. 1, następuje w szczególności w przeddzień postawienia jednostki w stan likwidacji (jeżeli nie jest ona spowodowana prywatyzacją przedsiębiorstwa państwowego) lub w stan upadłości, na koniec roku obrotowego przypadającego w czasie trwania postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego, a także w przeddzień przekazania, podziału lub sprzedaży jednostki, jeżeli odpowiednia umowa nie przewiduje przyjęcia za podstawę rozliczeń wartości majątku ustalonej przy założeniu, że działalność gospodarcza będzie przez jednostkę kontynuowana.

3. Wszczęcie postępowania naprawczego lub zmiana formy prawnej jednostki nie stanowi przeszkody do uznania, że działalność gospodarcza będzie kontynuowana, jeżeli odpowiednia umowa nie przewiduje obniżenia wartości wykazanych w bilansie aktywów i pasywów.

Art. 30. 1. Na dzień bilansowy ujmuje się wyrażone w walutach obcych:

1) udziały w innych jednostkach, długoterminowe papiery wartościowe oraz gotówkę znajdującą się w jednostkach prowadzących kupno i sprzedaż walut obcych — po kursie, po którym nastąpił ich zakup, jednak w wysokości nie wyższej od obowiązującego na dzień bilansowy średniego kursu ustalonego dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego,

2) pozostałe aktywa i pasywa — po obowiązującym na dzień bilansowy średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

2. W ciągu roku obrotowego ujmuje się w księgach rachunkowych, wyrażone w walutach obcych, operacje gospodarcze dotyczące:

1) środków pieniężnych, udziałów i papierów wartościowych — po kursie kupna lub sprzedaży banku, z którego usług korzysta jednostka,

2) pozostałych aktywów i pasywów — po obowiązującym na dzień przeprowadzenia operacji średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego, chyba że dowód odprawy celnej wyznacza inny kurs.

3. Jeżeli aktywa i pasywa są wyrażone w walutach, dla których Prezes Narodowego Banku Polskiego nie ustala kursu, to ich wartość należy określić w relacji do wskazanej przez jednostkę waluty odniesienia, której kurs jest ustalany przez Prezesa Narodowgo Banku Polskiego.

4. Różnice kursowe powstałe:

1) w związku z wyceną na dzień bilansowy środków pieniężnych, udziałów oraz papierów wartościowych,

2) przy zapłacie wyrażonych w walutach obcych należności i zobowiązań oraz innych operacjach

zalicza się do przychodów lub kosztów operacji finansowych.

5. Nadwyżkę ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi, dotyczącą jednej waluty, powstałą w związku z wyceną na dzień bilansowy innych niż środki pieniężne, udziały oraz papiery wartościowe aktywów i pasywów wyrażonych lub wymagających zapłaty w danej walucie obcej, zalicza się do kosztów operacji finansowych. Nadwyżkę dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi zalicza się do przychodów przyszłych okresów, a w bankach — do wyniku z pozycji wymiany.

Art. 31. 1. Wartość początkową stanowiącą cenę nabycia lub koszt wytworzenia środka trwałego powiększają koszty jego ulepszenia (przebudowy, rozbudowy, rekonstrukcji, adaptacji lub modernizacji), które powodują, że wartość użytkowa tego środka po zakończeniu ulepszenia przewyższa posiadaną przy przyjęciu do używania wartość użytkową, mierzoną okresem używania, zdolnością wytwórczą, jakością produktów uzyskiwanych przy pomocy ulepszonego środka trwałego, kosztami eksploatacji lub innymi miarami.

2. Wartość początkową środków trwałych — z wyjątkiem gruntów nie służących wydobyciu kopalin metodą odkrywkową, dzieł sztuki i eksponatów muzealnych — zmniejszają do wartości księgowej netto dotychczas dokonane odpisy amortyzacyjne (umorzeniowe), uwzględniające postęp techniczno-ekonomiczny i zużycie fizyczne oraz prawne i inne ograniczenia, wpływające na okres ich gospodarczo uzasadnionego używania.

3. Przeznaczone do likwidacji lub wycofane z używania środki trwałe wycenia się według wartości księgowej netto albo w cenie sprzedaży netto, zależnie od tego, która z nich jest niższa. Wynikające stąd różnice zalicza się do pozostałych kosztów operacyjnych.

4. Wartość początkowa i dotychczas dokonane od środków trwałych odpisy amortyzacyjne (umorzeniowe) mogą, na podstawie odrębnych przepisów, ulegać aktualizacji wyceny. Ustalona w wyniku aktualizacji wyceny wartość księgowa netto środka trwałego nie powinna być wyższa od jego realnej wartości, której odpisanie w przewidywanym okresie jego dalszego używania jest ekonomicznie uzasadnione, ewentualnie powiększona na dzień aktualizacji o wartość sprzedaży netto pozostałości środka trwałego w momencie likwidacji lub wycofania z używania.

5. Powstałą na skutek aktualizacji wyceny różnicę wartości netto środków trwałych, o której mowa w ust. 4, odnosi się na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny i nie może ona być przeznaczona do podziału. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny podlega zmniejszeniu o różnicę z aktualizacji wyceny uprzednio zaktualizowanych zbywanych lub zlikwidowanych środków trwałych i odniesieniu na zwiększenie kapitału (funduszu) zapasowego lub innego o podobnym charakterze.

Art. 32. 1. Podstawę dokonywania odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych) stanowi aktualny plan amortyzacji, określający stawki i kwoty rocznych odpisów poszczególnych środków trwałych. Kwoty rocznych odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych) ustala się drogą systematycznego rozłożenia wartości początkowej danego środka trwałego na przewidywane lata jego używania, proporcjonalnie do upływu czasu w równych ratach (metodą liniową) lub w odniesieniu do mających charakter produkcyjny maszyn, urządzeń, środków transportu w ratach malejących w kolejnych latach (metodą degresywną). Przy ustalaniu stawek kwot odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych) można uwzględniać:

1) liczbę zmian, na których pracuje środek trwały,

2) tempo postępu techniczno-ekonomicznego,

3) wydajność środka trwałego wyrażoną liczbą jego godzin pracy lub liczbą wytworzonych produktów,

4) prawne lub inne ograniczenia czasu używania środka trwałego,

5) przewidywaną przy likwidacji wartość sprzedaży netto pozostałości środka trwałego,

6) stawki wynikające z przepisów podatkowych lub opracowań branżowych.

2. Dla środków trwałych o niskiej jednostkowej wartości początkowej można ustalać odpisy amortyzacyjne (umorzeniowe) w sposób uproszczony, przez dokonywanie zbiorczych odpisów dla grup środków zbliżonych rodzajem i przeznaczeniem lub jednorazowo odpisując wartość tego rodzaju środków trwałych.

3. Poprawność przyjętych do planu amortyzacji okresów używania i innych danych powinna być przez jednostkę okresowo weryfikowana, powodując odpowiednią korektę rocznych stawek i kwot odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych), stosowanych w roku bieżącym i w następujących po weryfikacji latach obrotowych.

4. Odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych) dokonuje się zgodnie z planem amortyzacji, poczynając od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym przyjęto do używania środek trwały, do końca tego miesiąca,

w którym następuje zrównanie wartości odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych) z jego wartością początkową lub w którym środek trwały przeznaczono do likwidacji, sprzedano lub stwierdzono jego niedobór.

5. W razie zmiany techniki produkcji, przeznaczenia do likwidacji, wycofania z używania lub innych przyczyn powodujących trwałą utratę gospodarczej przydatności środka trwałego, dokonuje się w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych odpowiednich, nieplanowych odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych), doprowadzając wartość księgową netto środka trwałego do jego ceny sprzedaży netto. Można również dokonać nieplanowych odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych) od środków trwałych, jeżeli przewidują to odrębne przepisy.

Art. 33. 1. Do wyceny wartości niematerialnych i prawnych oraz sposobów dokonywania od nich odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych), z zastrzeżeniem ust. 3, stosuje się odpowiednio przepisy art. 31 ust. 2 i art. 32 ust. 1—5.

2. Koszty prac rozwojowych prowadzonych przez jednostkę na własne potrzeby, poniesione przed podjęciem produkcji, mogą być zaliczone do wartości niematerialnych i prawnych, jeżeli:

1) produkt lub technologia wytwarzania są ściśle ustalone, a dotyczące ich koszty prac rozwojowych wiarygodnie określone,
2) techniczna przydatność produktu lub technologii została stwierdzona i odpowiednio udokumentowana i na tej podstawie jednostka podjęła decyzję o wytwarzaniu tych produktów lub stosowaniu technologii,
3) koszty prac rozwojowych zostaną pokryte spodziewanymi przychodami ze sprzedaży tych produktów lub zastosowania technologii.

3. Okres dokonywania odpisów od:

1) kosztów prac rozwojowych,
2) kosztów organizacji poniesionych przy założeniu lub późniejszym rozszerzeniu spółki akcyjnej

nie może przekraczać 5 lat.

4. Wartość firmy stanowi różnicę między ceną nabycia określonej jednostki lub zorganizowanej jej części a niższą od niej wartością rynkową składników majątkowych jednostki lub zorganizowanej jej części. Jeżeli cena nabycia jednostki lub zorganizowanej jej części była niższa od jej wartości rynkowej, to wartość zakupionych środków trwałych, inwestycji rozpoczętych, wartości niematerialnych i prawnych oraz zapasów rzeczowych składników majątku obrotowego ujmuje się w księgach rachunkowych według cen nabycia, jednak nie niższych niż ceny sprzedaży netto tych składników. Pozostałą z rozliczenia przy zakupie różnicę zalicza się do przychodów przyszłych okresów. Wartość firmy oraz przychody przyszłych okresów odpisuje się przez okres nie dłuższy niż 5 lat. W uzasadnionych przypadkach kierownik jednostki może okres ten wydłużyć.

Art. 34. 1. Jednostki mogą wyceniać na dzień bilansowy:

1) materiały i towary oraz krótkoterminowe papiery wartościowe (przeznaczone do obrotu) — w cenach zakupu,
2) produkty w toku produkcji — w wysokości bezpośrednich kosztów wytworzenia lub tylko materiałów bezpośrednich bądź nie wyceniać ich w ogóle,

jeżeli nie zniekształca to stanu aktywów oraz wyniku finansowego jednostki. Zasady, o których mowa w pkt 2, nie mogą być stosowane do produkcji o przewidywanym czasie wykonania dłuższym niż trzy miesiące, przeznaczonej do sprzedaży lub na rzecz inwestycji rozpoczętych jednostki. Nie dotyczy to jednak produkcji rolnej.

2. Składniki rzeczowego majątku obrotowego mogą być w ciągu roku obrotowego ujmowane w cenach przyjętych do ewidencji, skorygowanych o różnice między tymi cenami a rzeczywistymi cenami ich nabycia, zakupu lub kosztami wytworzenia. Nie później niż na dzień bilansowy należy wartość wykazywanych w cenach ewidencyjnych składników rzeczowego majątku obrotowego doprowadzić do poziomu określonego w ust. 1 lub art. 28 ust. 1 pkt 4. Nie dotyczy to produktów gotowych, produkcji w toku i półproduktów, jeżeli do ich ewidencji stosuje się koszty planowe (normatywne), różnice zaś między planowymi a rzeczywistymi kosztami wytworzenia są nieznaczne. Stosowane do wyceny na dzień bilansowy ceny zakupu lub planowe koszty wytworzenia nie mogą być wyższe od cen sprzedaży netto tych składników.

3. Wytworzone przez jednostkę filmy, oprogramowanie użytkowe komputerów, projekty typowe i inne produkty wielokrotnego użytku wycenia się w ciągu kolejnych 36 miesięcy, jakie następują od skierowania tych produktów do sprzedaży, w wysokości nadwyżki kosztów ich wytworzenia nad przychodami według cen sprzedaży netto, uzyskanymi ze sprzedaży tych produktów w ciągu kolejnych 36 miesięcy. Nie odpisane po upływie 36 miesięcy koszty wytworzenia zwiększają pozostałe koszty operacyjne.

4. Wartość stanu końcowego rzeczowych składników majątku obrotowego, jak również krótkoterminowych papierów wartościowych (przeznaczonych do obrotu), w razie gdy ceny nabycia (zakupu) lub koszty wytworzenia jednakowych lub uznanych za jednakowe ze względu na podobieństwo rodzaju i przeznaczenie składników majątku są różne, wycenia się w zależności od sposobu ustalania wartości ich rozchodu (zużycia, wydania do sprzedaży):

1) według cen przeciętnych, to jest ustalonych w wysokości średniej ważonej cen (kosztów) danego składnika majątku,
2) przyjmując, że rozchód składnika majątku wycenia się kolejno po cenach (kosztach) tych składników majątku, które jednostka najwcześniej nabyła (wytworzyła),
3) przyjmując, że rozchód składników majątku wycenia się kolejno po cenach (kosztach) tych składników majątku, które jednostka najpóźniej nabyła (wytworzyła),
4) w drodze szczegółowej identyfikacji rzeczywistych cen (kosztów) tych składników majątkowych, które dotyczą ściśle określonych przedsięwzięć, niezależnie od daty ich zakupu lub wytworzenia.

Art. 35. 1. Wartość rzeczowych składników majątku obrotowego, które utraciły swoje cechy użytkowe lub przydatność, oraz odpadów ustala się nie później niż na dzień bilansowy w cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania.

2. Wartość produktów gotowych i towarów, z wyjątkiem towarów używanych znajdujących się w punktach sprzedaży oraz towarów przewidzianych do wieloletniej sprzedaży, zmniejsza się stopniowo, uwzględniając utratę ich wartości rynkowej, przez okres nie dłuższy niż 5 lat, poczynając od roku obrotowego następującego po roku, w którym je zakupiono lub wytworzono.

3. Odpisy aktualizujące:

1) wartość rzeczowych składników majątku obrotowego, o których mowa w ust. 1 i 2, oraz wynikające z wyceny według cen sprzedaży netto zamiast według cen nabycia (zakupu) lub kosztów wytworzenia — zwiększają pozostałe koszty operacyjne,

2) wartość udziałów w innych jednostkach oraz długoterminowych papierów wartościowych (lokat) — obciążają koszty operacji finansowych; jeżeli w wyniku wzrostu kursów giełdowych ceny sprzedaży netto długoterminowych papierów wartościowych (lokat) są wyższe od cen, po których je nabyto, to długoterminowe papiery wartościowe (lokaty) wykazuje się według cen ich nabycia, odnosząc różnice między ich dotychczasową, niższą wyceną a wartością według cen nabycia na przychody z operacji finansowych.

Art. 36. 1. Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki.

2. Kapitał zakładowy spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, kapitał akcyjny spółek akcyjnych oraz fundusz udziałowy spółdzielni wykazuje się w wysokości określonej w umowie lub statucie i wpisanej w rejestrze handlowym. Zadeklarowane, lecz nie wniesione wkłady kapitałowe ujmuje się jako należne wkłady na poczet kapitału.

3. Składniki kapitału (funduszu) własnego jednostek postawionych w stan likwidacji lub upadłości należy, na dzień rozpoczęcia likwidacji lub postępowania upadłościowego, połączyć w jeden kapitał (fundusz) podstawowy, zmniejszając go:

1) we wszystkich jednostkach — o skutki wyceny, o której mowa w art. 29,

2) w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i towarzystwach ubezpieczeń wzajemnych — o własne udziały przeznaczone do sprzedaży,

3) w spółkach akcyjnych — o należne wkłady na poczet kapitału, o ile nie wezwano zainteresowanych do ich wniesienia, oraz o własne akcje przeznaczone do sprzedaży.

4. Przepis ust. 3 może być odpowiednio stosowany przez jednostki objęte postępowaniem naprawczym lub układowym.

Art. 37. 1. Rezerwy — z uwzględnieniem art. 7 — tworzy się na:

1) należności od dłużników postawionych w stan likwidacji, z wyjątkiem gdy następuje ona na podstawie przepisów o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, lub w stan upadłości — do wysokości należności nie objętej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności, zgłoszonej likwidatorowi lub sędziemu komisarzowi w postępowaniu upadłościowym,

2) należności od dłużników w przypadku oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego,

3) należności kwestionowane przez dłużników (sporne) oraz z których zapłatą dłużnik zalega, ocena zaś sytuacji gospodarczej i finansowej dłużnika wykazuje, że spłata należności w umownej kwocie w najbliższym półroczu nie jest prawdopodobna — do wysokości nie pokrytej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności,

4) pewne lub prawdopodobne straty z operacji gospodarczych w toku, a w szczególności z tytułu udzielonych gwarancji, poręczeń, operacji kredytowych, skutków toczącego się postępowania sądowego, jeżeli informacja o nich wynika z właściwego dowodu lub zostanie wiarygodnie uzasadniona, a miarodajny szacunek tej straty jest możliwy — w wysokości przewidywanej kwoty straty.

2. Rezerwy na należności zalicza się do pozostałych kosztów operacyjnych, rezerwy na przewidywane straty do pozostałych kosztów operacyjnych lub kosztów operacji finansowych — zależnie od okoliczności, z którą strata się wiąże.

3. Na koniec roku obrotowego tworzy się również rezerwy — z uwzględnieniem art. 7 — na przejściową różnicę z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych lub osób fizycznych, spowodowaną odmiennością momentu uznania przychodu za osiągnięty lub kosztu za poniesiony w myśl ustawy i przepisów podatkowych. Dodatnią różnicę zalicza się do obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego netto jako rezerwę na podatek dochodowy. Ujemną różnicę można zaliczyć do czynnych rozliczeń międzyokresowych, jeżeli istnieje pewność jej rozliczenia w ciągu następnego roku obrotowego i kolejnych lat obrotowych. Przy ustalaniu dodatniej lub ujemnej różnicy należy uwzględnić stan rozliczeń różnic na ostatni dzień roku obrotowego.

4. Należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne, powstałe straty oraz zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych lub osób fizycznych — zmniejszają utworzone uprzednio na te cele rezerwy.

5. Nie wykorzystane rezerwy zwiększają bieżąco, nie później jednak niż na dzień bilansowy, pozostałe przychody operacyjne lub przychody z operacji finansowych.

6. Banki zaliczają do kosztów także rezerwy na ryzyko związane z działalnością bankową, a zwłaszcza na:

1) należności zagrożone,

2) gwarancje zagrożone,

w wysokości zapewniającej bezpieczeństwo tej działalności, przy uwzględnieniu posiadanych zabezpieczeń.

Art. 38. 1. Ubezpieczyciele zaliczają do kosztów operacyjnych rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, które powinny zapewnić pełne pokrycie bieżących i przyszłych zobowiązań, jakie mogą wynikać z umów ubezpieczeniowych.

2. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe ustala się nie później niż na dzień bilansowy.

Art. 39. 1. Jednostki dokonują czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów, jeżeli wydatki lub zużycie składników majątkowych dotyczą miesięcy następujących po miesiącu, w którym je poniesiono.

2. Jednostki dokonują biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów w wysokości przypadających na bieżący miesiąc:

1) ściśle oznaczonych świadczeń wykonanych na rzecz jednostki, lecz jeszcze nie stanowiących zobowiązania,

2) prawdopodobnych kosztów, których kwota bądź data powstania zobowiązania z ich tytułu nie są jeszcze znane, a w szczególności z tytułu napraw gwarancyjnych i rękojmi za sprzedane, złożone produkty długotrwałego użytku. Świadczenia zaliczane do biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów i zasady ustalania ich wysokości powinny być uzasadnione ryzykiem gospodarczym i zwyczajami handlowymi.

3. Odpisy czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów mogą następować stosownie do upływu czasu lub wielkości świadczeń. Czas i sposób rozliczenia powinien być uzasadniony charakterem rozliczanych kosztów, z zachowaniem zasady ostrożnej wyceny.

4. Jeżeli zgodnie z umową wartość otrzymanych finansowych składników majątkowych jest niższa od zobowiązania zapłaty za nie, w tym również z tytułu emitowanych przez jednostkę papierów wartościowych, to różnica stanowi czynne rozliczenie międzyokresowe kosztów, które odpisuje się w koszty operacji finansowych w równych ratach, w ciągu okresu, na jaki zaciągnięto zobowiązanie.

5. Przewidywane, lecz nie poniesione wydatki objęte biernymi rozliczeniami międzyokresowymi zmniejszają bieżąco koszty, nie później niż do końca roku obrotowego następującego po roku ich ustalenia.

Art. 40. Dotacje, subwencje i dopłaty do inwestycji oraz prac rozwojowych ujmuje się jako przychody przyszłych okresów w wysokości kwot rzeczywiście otrzymanych na nabycie lub wytworzenie środków trwałych albo finansowanie prac rozwojowych, jeżeli stosownie do innych ustaw nie zwiększają one funduszy własnych. Ujęte na przychodach przyszłych okresów kwoty zwiększają stopniowo pozostałe przychody operacyjne, równolegle do odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych) od środków trwałych lub kosztów prac rozwojowych sfinansowanych z tych źródeł.

Art. 41. 1. Przychody przyszłych okresów — z uwzględnieniem art. 7 — ujmuje się w wysokości:

1) otrzymanej od kontrahentów zapłaty przyszłych świadczeń,

2) kwot podwyższających należności lub roszczenia — na które uprzednio utworzono rezerwę — do czasu ich otrzymania (zapłaty) lub odpisania,

3) nadwyżki dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi, ustalonej przy wycenie na dzień bilansowy innych niż środki pieniężne i krótkoterminowe papiery wartościowe (przeznaczone do obrotu) aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych — do czasu ich rozliczenia lub odpisania,

4) nie rozliczonej różnicy wartości firmy, o której mowa w art. 33 ust. 4,

5) dotacji, subwencji i dopłat, o których mowa w art. 40.

2. Przepis ust. 1 pkt 3 nie ma zastosowania do banków.

3. Banki wykazują jako przychody przyszłych okresów również należne im odsetki skapitalizowane oraz od należności zagrożonych — do czasu ich otrzymania (zapłaty) lub odpisania.

Art. 42. 1. W jednostkach innych niż banki i ubezpieczyciele na wykazywany w księgach rachunkowych wynik finansowy netto (zysk/strata) składają się:

1) wynik działalności operacyjnej (w tym na operacjach finansowych),

2) wynik na operacjach nadzwyczajnych,

3) obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych lub osób fizycznych i płatności z nim zrównanych na podstawie odrębnych przepisów.

2. Wynik działalności operacyjnej stanowi różnicę między sumą należnych przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i innych składników majątku wyrażonych w rzeczywistych cenach sprzedaży, z uwzględnieniem dotacji, opustów, rabatów i innych zwiększeń lub zmniejszeń, bez podatku od towarów i usług, oraz zrealizowanych pozostałych przychodów operacyjnych a wartością sprzedanych produktów, towarów i innych składników majątku wycenionych w kosztach wytworzenia lub cenach nabycia (zakupu), powiększoną o przypadające od sprzedaży podatki obciążające sprzedawcę oraz o całość poniesionych od początku roku obrotowego kosztów ogólnego zarządu, sprzedaży produktów, towarów i innych składników majątku oraz pozostałych kosztów operacyjnych.

3. Wynik na operacjach finansowych stanowi różnicę między należnymi przychodami z operacji finansowych, a w szczególności z posiadania udziałów w innych jednostkach, papierów wartościowych, odsetek od pożyczek i należności, w tym także odsetek za zwłokę w zapłacie, z rozwiązania rezerwy, otrzymania dyskonta, zysków ze sprzedaży papierów wartościowych, uzyskania dodatnich różnic kursowych, oprocentowania lokat i rachunków bankowych a kosztami operacji finansowych, na które składają się w szczególności odsetki, w tym także za zwłokę w zapłacie, prowizje od pożyczek i zobowiązań, płacone dyskonto, straty na sprzedaży papierów wartościowych, ujemne różnice kursowe, z wyjątkiem odsetek, prowizji, dodatnich i ujemnych różnic kursowych, o których mowa w art. 28 ust. 3 pkt 2.

4. Wynik na operacjach nadzwyczajnych stanowi różnicę między zrealizowanymi zyskami nadzwyczajnymi a poniesionymi stratami nadzwyczajnymi.

Art. 43. 1. W bankach na wykazywany w księgach rachunkowych wynik finansowy netto (zysk/strata) składają się:

1) wynik z działalności operacyjnej (w tym na działalności bankowej),

2) wynik na operacjach nadzwyczajnych,

3) obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych i płatności z nim zrównanych na podstawie odrębnych przepisów.

2. Wynik na działalności bankowej obejmuje: wynik z tytułu odsetek, prowizji, przychody z akcji, udziałów i innych papierów wartościowych, wynik na operacjach finansowych, wynik z pozycji wymiany.

3. Wynik z działalności operacyjnej obejmuje wynik na działalności bankowej skorygowany o różnicę między pozostałymi przychodami operacyjnymi a pozostałymi kosztami operacyjnymi, koszty działania banku, amortyzację środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, wynik na wartości rezerw z aktualizacji.

4. Do wyniku na operacjach nadzwyczajnych stosuje się przepis art. 42 ust. 4.

Art. 44. 1. U ubezpieczycieli na wykazywany w księgach rachunkowych wynik finansowy netto (zysk/strata) składają się:

1) wynik techniczny ubezpieczeń,
2) różnica między innymi przychodami operacyjnymi a innymi kosztami operacyjnymi,
3) wynik na operacjach nadzwyczajnych,
4) obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych i płatności z nim zrównanych na podstawie odrębnych przepisów.

2. Wynik techniczny ubezpieczeń stanowi różnicę między należnymi przychodami ze składek a wypłaconymi świadczeniami i zmianami stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na pokrycie przyszłych świadczeń (z uwzględnieniem udziału reasekuratorów w przychodach ze składek i wypłatach świadczeń) oraz kosztami działalności ubezpieczeniowej. Jeżeli wyniki finansowe lokaty funduszu ubezpieczeniowego są:

1) wkalkulowane w składkę jako jej obniżenie,
2) uwzględniane przy obliczaniu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych metodami matematycznymi,
3) rozliczane z ubezpieczonym stosownie do umów ubezpieczenia

— to przychody z tych lokat i koszty ich obsługi, łącznie z wynikiem ze sprzedaży lokat, wpływają na wynik techniczny ubezpieczeń.

3. Na różnicę między innymi przychodami operacyjnymi a innymi kosztami operacyjnymi składa się w szczególności różnica między:

1) przychodami z lokat rzeczowych i finansowych a kosztami ich obsługi, łącznie z wynikiem ze sprzedaży lokat w części, w której nie wpływa ona na wynik techniczny ubezpieczeń,
2) przychodami i kosztami z tytułu pełnienia czynności komisarza awaryjnego,
3) zrealizowanymi pozostałymi przychodami operacyjnymi a poniesionymi pozostałymi kosztami operacyjnymi.

4. Do wyniku na operacjach nadzwyczajnych stosuje się przepisy art. 42 ust. 4.

Rozdział 5

Sprawozdania finansowe jednostki

Art. 45. 1. Sprawozdanie finansowe sporządza się na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych, o którym mowa w art. 12 ust. 2, oraz na inny dzień bilansowy.

2. Sprawozdanie finansowe składa się z:

1) bilansu,
2) rachunku zysków i strat,
3) informacji dodatkowej

— sporządzonych według wzorów stanowiących załączniki do ustawy.

3. Sprawozdanie finansowe dla jednostek określonych w art. 64 ust. 1 obejmuje również sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych.

4. Do rocznego sprawozdania finansowego dołącza się sprawozdanie z działalności jednostki w roku obrotowym, jeżeli obowiązek jego sporządzania wynika z ustawy lub odrębnych przepisów.

Art. 46. 1. W bilansie wykazuje się stany aktywów i pasywów na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych poprzedniego i bieżącego roku obrotowego.

2. Wykazana w aktywach bilansu wartość poszczególnych grup składników majątku wynika z ich wartości księgowej, pomniejszonej o:

1) dotychczas dokonane odpisy amortyzacyjne (umorzeniowe) środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych,
2) odpisy aktualizujące wartość udziałów w innych jednostkach, rzeczowych składników majątku obrotowego oraz papierów wartościowych, o których mowa w art. 35 ust. 3,
3) rezerwy wyrażające prawdopodobne zmniejszenie należności i roszczeń wobec ostrożnej ich wyceny. Rezerwy, o których mowa w art. 37 ust. 1 pkt 4 i ust. 3, wykazuje się w oddzielnej pozycji pasywów.

3. Jeżeli w myśl odrębnych przepisów w ciągu roku dokonywane są odpisy z wyniku finansowego bieżącego roku obrotowego, to należy je wykazać ze znakiem ujemnym w odrębnej pozycji pasywów „Kapitał (fundusz) własny", pod pozycją „Wynik finansowy netto roku obrotowego".

4. Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych oraz inne fundusze tworzone na podstawie odrębnych przepisów, nie zaliczone do kapitałów (funduszów) własnych, wykazuje się w pasywach bilansu w grupie zobowiązań jako fundusze specjalne.

5. Składniki aktywów i pasywów bilansu wykazuje się w kolejności i sposób określony:

1) dla innych jednostek niż banki i ubezpieczyciele — w załączniku nr 1 do ustawy,
2) dla banków — w załączniku nr 2 do ustawy,
3) dla ubezpieczycieli — w załączniku nr 3 do ustawy.

Art. 47. 1. W rachunku zysków i strat wykazuje się oddzielnie przychody, koszty, zyski i straty nadzwyczajne oraz obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego za bieżący i poprzedni rok obrotowy.

2. Przychody, koszty, straty i zyski oraz obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego wykazuje się w kolejności i w sposób określony:

1) dla innych jednostek niż banki i ubezpieczyciele — w załączniku nr 4 do ustawy,
2) dla banków — w załączniku nr 5 do ustawy,
3) dla ubezpieczycieli — w załączniku nr 6 do ustawy.

Art. 48. 1. W informacji dodatkowej podaje się nie ujęte w bilansie oraz rachunku zysków i strat dane oraz wyjaśnienia niezbędne do tego, aby sprawozdanie finansowe przedstawiało rzetelnie i jasno sytuację majątkową i finansową, wynik finansowy oraz rentowność jednostki, a w szczególności:

1) objaśnienia stosowanych metod wyceny i sporządzenia sprawozdania finansowego oraz przedstawienie przyczyn ich ewentualnych zmian w stosunku do roku poprzedzającego,
2) uzupełniające dane o aktywach i pasywach bilansu oraz elementach rachunku zysków i strat,
3) wszelkie inne znaczące informacje niezbędne do zrozumienia pozycji bilansowych oraz rachunku zysków i strat,
4) proponowany podział zysku lub pokrycia straty,
5) podstawowe informacje dotyczące pracowników i organów jednostki.

2. Szczegółowy wykaz informacji dodatkowych, podawanych przez inne jednostki niż banki i ubezpieczyciele, określa załącznik nr 7 do ustawy.

3. Sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych sporządza się w sposób określony:

1) dla innych jednostek niż banki i ubezpieczyciele — w załączniku nr 8 do ustawy,
2) dla banków — w załączniku nr 9 do ustawy,
3) dla ubezpieczycieli — w załączniku nr 10 do ustawy z podziałem na przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej, uwzględniając wszystkie wpływy i rozchody środków pieniężnych jednostki lub grupy kapitałowej, o której mowa w rozdziale 6, z wyjątkiem wpływów i rozchodów będących rezultatem zakupu lub sprzedaży środków pieniężnych.

Art. 49. 1. Zarządy spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, spółek akcyjnych oraz spółdzielni sporządzają wraz z rocznym sprawozdaniem finansowym sprawozdanie z działalności jednostki w roku obrotowym.

2. Sprawozdanie z działalności jednostki w roku obrotowym powinno obejmować informacje w szczególności o:

1) ważniejszych zdarzeniach, w tym również inwestycjach, mających istotny wpływ na działalność jednostki, które nastąpiły w roku obrotowym lub są przewidywane w dalszych latach,
2) przewidywanym rozwoju jednostki,
3) ważniejszych osiągnięciach w dziedzinie badań i rozwoju technicznego,
4) aktualnej i przewidywanej sytuacji finansowej.

Art. 50. 1. Pozycje bilansu oraz rachunku zysków i strat mogą być wykazywane ze szczegółowością większą niż określona w załącznikach nr 1—6 do ustawy, stosownie do potrzeb i wielkości jednostki. W przypadku gdy informacje dotyczące poszczególnych pozycji bilansu oraz rachunku zysków i strat nie wystąpiły w jednostce zarówno w roku obrotowym, jak i za rok poprzedzający rok obrotowy, to przy sporządzaniu bilansu oraz rachunku zysków i strat pozycje te pomija się.

2. Jednostka, która w roku obrotowym, za który sporządza sprawozdanie finansowe, nie osiągnęła dwóch z następujących trzech wielkości:

1) średnioroczne zatrudnienie — 50 osób,
2) suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego — równowartość w walucie polskiej 1 000 000 ECU,
3) przychód netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych — równowartość w walucie polskiej 2 000 000 ECU

może sporządzić uproszczony bilans oraz rachunek zysków i strat, wykazując w nich tylko dane dotyczące pozycji oznaczonych w załącznikach do ustawy literami i cyframi rzymskimi. Informację dodatkową sporządza się odpowiednio w formie uproszczonej.

3. Przepisów ust. 2 nie stosuje się do banków i ubezpieczycieli.

Art. 51. 1. Sprawozdania finansowe jednostek, w których skład wchodzą wewnętrzne jednostki organizacyjne sporządzające samodzielne sprawozdania finansowe, obejmują:

1) odrębne sprawozdanie finansowe każdego wodrębnionego organizacyjnie oddziału (zakładu), w tym także tego, który swoje rzeczowe lub pieniężne składniki majątku wydzielił innym oddziałom (zakładom),
2) łączne sprawozdanie finansowe jednostki.

2. W łącznym sprawozdaniu finansowym, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, będącym sumą sprawozdań finansowych jednostki i wszystkich jej oddziałów (zakładów) wyłącza się odpowiednio:

1) środki i fundusze wydzielone,
2) wzajemne należności i zobowiązania,
3) odpowiednie części wyniku finansowego, wynikające ze wzajemnych rozliczeń operacji gospodarczych.

3. Do łącznego sprawozdania finansowego jednostek, w których skład wchodzą oddziały (zakłady) znajdujące się poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i tam sporządzające sprawozdania finansowe, włącza się odpowiednie dane wynikające z bilansów tych oddziałów (zakładów), wyrażone w walutach obcych, przeliczone na walutę polską po obowiązującym na dzień bilansowy średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego, natomiast z rachunku zysków i strat — po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów na dzień kończący każdy miesiąc roku obrotowego, ustalonych dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego. Powstałe przy tych przeliczeniach różnice wykazuje się jako składnik kapitału (funduszu) własnego w odrębnej pozycji (dodatniej lub ujemnej) łącznego sprawozdania finansowego jednostki.

Art. 52. 1. Kierownik jednostki zapewnia sporządzenie rocznego sprawozdania finansowego nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia bilansowego i przedstawia je

właściwym organom, zgodnie z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy.

2. Sprawozdanie finansowe podpisuje — podając zarazem datę podpisu — osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych, i kierownik jednostki, a jeżeli jednostką kieruje organ wieloosobowy — wszyscy członkowie tego organu. Odmowa podpisu wymaga pisemnego uzasadnienia dołączonego do sprawozdania finansowego.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio również do:

1) sprawozdań finansowych sporządzanych na dzień określony w art. 12 ust. 2,
2) sprawozdania z działalności jednostki określonego w art. 49, z tym że nie podpisuje go osoba, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych.

Art. 53. 1. Roczne sprawozdanie finansowe jednostki podlega zatwierdzeniu przez organ zatwierdzający, nie później niż 6 miesięcy od dnia bilansowego. Przed zatwierdzeniem roczne sprawozdanie finansowe jednostek, o których mowa w art. 64, podlega badaniu zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale 7.

2. Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej podlega zatwierdzeniu przez organ zatwierdzający, nie później niż 8 miesięcy od dnia bilansowego, zgodnie z art. 63 ust. 3. Przed zatwierdzeniem roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej podlega badaniu zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale 7.

3. Podział wyniku finansowego (zysku netto) osób prawnych zobowiązanych zgodnie z art. 64 ust. 1 do poddania badaniu rocznego sprawozdania finansowego, może nastąpić dopiero po wyrażeniu przez biegłego rewidenta opinii bez zastrzeżeń lub z zastrzeżeniami. Podział wyniku finansowego (zysku netto) dokonany bez spełnienia tego warunku jest nieważny z mocy prawa.

Art. 54. 1. Jeżeli po sporządzeniu rocznego sprawozdania finansowego jednostka otrzymała informacje o zdarzeniach mających istotny wpływ na treść jeszcze nie zatwierdzonego sprawozdania finansowego, to powinna ona sprawozdanie to odpowiednio zmienić, dokonując jednocześnie odpowiednich zapisów w księgach rachunkowych roku obrotowego, którego sprawozdanie finansowe dotyczy, oraz powiadomić o tym biegłego rewidenta, który sprawozdanie to bada lub badał.

2. Jeżeli po zatwierdzeniu rocznego sprawozdania finansowego jednostka otrzymała informacje o zdarzeniach dotyczących lat ubiegłych, to ujmuje je odpowiednio w księgach rachunkowych roku obrotowego, w którym informacje te otrzymała.

Rozdział 6

Sprawozdania finansowe grupy kapitałowej

Art. 55. 1. Grupa kapitałowa, obejmująca jednostkę dominującą oraz jednostki od niej zależne lub stowarzyszone, sporządza, na podstawie sprawozdań finansowych jednostek wchodzących w skład grupy, skonsolidowane sprawozdanie finansowe zestawione w taki sposób, jakby grupa stanowiła jedną jednostkę. Na skonsolidowane sprawozdanie finansowe składają się: skonsolidowany bilans, skonsolidowany rachunek zysków i strat, skonsolidowane sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych, informacja dodatkowa oraz sprawozdanie z działalności grupy kapitałowej za rok obrotowy.

2. Jednostki dominujące, mające siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, są obowiązane do corocznego sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego obejmującego jednostkę dominującą i jednostki od niej zależne lub stowarzyszone wszystkich szczebli, bez względu na to, w jakim państwie znajduje się ich siedziba, według zasad określonych w niniejszym rozdziale.

3. Jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej, to do sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego stosuje się przepisy rozdziału 4 i 5.

Art. 56. 1. Skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie sporządza się, jeżeli łączna wielkość sum bilansowych, przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych, bez dokonywania wyłączeń — kompensacji, o których mowa w art. 58, oraz łączne średnioroczne zatrudnienie jednostki dominującej i jednostek zależnych oraz stowarzyszonych za rok obrotowy nie przekracza trzykrotności dwóch z trzech wielkości określonych w art. 50 ust. 2.

2. Skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym nie obejmuje się jednostki zależnej lub stowarzyszonej, jeżeli:

1) nabycie tej jednostki ma na celu wyłącznie jej odsprzedaż,
2) wielkości wykazane w sprawozdaniu finansowym tej jednostki są nieznaczne w stosunku do danych sprawozdania finansowego jednostki dominującej. W szczególności za nieznaczną uznaje się sumę bilansową oraz przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych jednostki, które za rok obrotowy są niższe od 10% sumy bilansowej i przychodu jednostki dominującej. Łączna kwota sum bilansowych i przychodów jednostek nie objętych konsolidacją nie może jednak przekraczać 20% odpowiednich wielkości skonsolidowanego sprawozdania finansowego, ustalonych przy założeniu, że w jego zakres wchodzą wszystkie jednostki zależne lub stowarzyszone bez dokonywania wyłączeń,
3) sprawowanie kontroli nad jednostką nie jest trwałe, gdyż według przewidywań będzie trwało krócej niż rok licząc od dnia bilansowego lub jest w istotnym stopniu ograniczone.

3. Jednostka dominująca, zależna od innej jednostki, może nie sporządzać skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jeżeli jednostka dominująca wyższego szczebla posiada co najmniej 90% udziałów (akcji) tej jednostki, a wszyscy pozostali udziałowcy lub akcjonariusze wyrazili zgodę na takie zwolnienie. W takim przypadku jednostka dominująca wyższego szczebla jest obowiązana do objęcia konsolidacją zarówno zależnej od niej jednostki dominującej, jak i wszystkich jednostek zależnych od jednostki dominującej zwolnionej od sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego lub z nią stowarzyszonych.

4. Przewodniczący Komisji Papierów Wartościowych może określić ostrzejsze kryteria od zawartych w ust. 1—3 w odniesieniu do jednostek emitujących papiery wartościowe dopuszczone lub ubiegające się o dopuszczenie do publicznego obrotu.

Art. 57. 1. Jednostkę zależną od jednostki dominującej obejmuje się konsolidacją pełną. Jednostkę stowarzyszoną obejmuje się konsolidacją metodą praw własności.

2. Sprawozdanie finansowe jednostki zależnej, które ze względu na całkowicie odmienny rodzaj działalności tej jednostki mogłoby zniekształcić obraz całej grupy, włącza się do sprawozdania skonsolidowanego metodą praw własności.

Art. 58. 1. Konsolidacja pełna polega na sporządzeniu skonsolidowanego bilansu, skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływu środków pieniężnych przez sumowanie poszczególnych pozycji odpowiednich sprawozdań finansowych jednostki dominującej i wchodzących w skład grupy kapitałowej jednostek zależnych i dokonaniu wyłączeń, o których mowa w ust. 2 i 3.

2. Wyłączeniu podlega wartość nabycia udziałów (akcji) posiadanych przez jednostkę dominującą w jednostkach zależnych i część aktywów netto jednostek zależnych według ich wartości rynkowej, odpowiadająca udziałowi jednostki dominującej we własności tych jednostek. Jeżeli wartość nabycia udziałów i odpowiadająca im część aktywów netto jednostek zależnych według ich wartości rynkowej różnią się, to:

1) nadwyżkę wartości nabycia udziału nad odpowiadającą im częścią aktywów netto według ich wartości rynkowej wykazuje się w aktywach skonsolidowanego bilansu, w pozycji wartości niematerialne i prawne, jako „Wartość firmy skonsolidowanej",
2) nadwyżkę odpowiedniej części aktywów netto według ich wartości rynkowej nad wartością nabycia udziałów wykazuje się w pasywach skonsolidowanego bilansu w pozycji „Rezerwa kapitałowa z konsolidacji".

3. Wyłączeniu podlegają również:

1) wzajemne należności i zobowiązania jednostek objętych konsolidacją,
2) przychody i koszty dotyczące operacji dokonywanych między jednostkami objętymi konsolidacją,
3) zyski lub straty powstałe na operacjach dokonanych między jednostkami objętymi konsolidacją, zawarte w wartości podlegających konsolidacji aktywów i pasywów,
4) dywidendy wypłacone przez jednostki zależne jednostce dominującej i otrzymane przez nią.

4. Można zaniechać wyłączeń, o których mowa w ust. 3 pkt 2 i 3, jeżeli wzajemne operacje gospodarcze nie spowodują istotnego zniekształcenia obrazu, jakiego dostarcza skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

5. Od wartości firmy skonsolidowanej lub rezerwy kapitałowej z konsolidacji dokonuje się odpisów przez okres nie dłuższy niż 5 lat. Odpisy te wykazuje się w oddzielnych pozycjach skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

6. Jeżeli w ciągu roku obrotowego nastąpi sprzedaż udziałów (akcji) w jednostce zależnej, to w skonsolidowanym rachunku zysków i strat wykazuje się:

1) wyniki działalności osiągnięte przez tę jednostkę zależną do dnia sprzedaży udziałów (akcji) przez jednostkę dominującą,
2) wynik ze sprzedaży jednostki zależnej, ustalony jako różnica między przychodem ze sprzedaży udziałów (akcji) a częścią aktywów netto jednostki zależnej według ich wartości rynkowej, opowiadającą udziałowi jednostki dominującej w kapitale własnym jednostki zależnej, skorygowana o nie odpisaną część „Wartości firmy skonsolidowanej" lub „Rezerwy kapitałowej z konsolidacji", dotyczącą sprzedanej jednostki zależnej.

7. Udziały (akcje) w kapitale własnym jednostek zależnych, należące do innych jednostek niż wchodzące w skład grupy kapitałowej, wykazuje się w odrębnej pozycji pasywów skonsolidowanego bilansu, po kapitałach własnych grupy, w wysokości udziałów (akcji) tych innych jednostek w kapitale własnym jednostek wchodzących w skład grupy jako „Kapitały mniejszości". Przypadające na inne jednostki niż jednostki wchodzące w skład grupy kapitałowej zyski lub straty wykazuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat po pozycji „Wynik finansowy netto" jako „Zyski lub straty mniejszości".

Art. 59. 1. Przy konsolidacji metodą praw własności w aktywach skonsolidowanego bilansu wyodrębnia się pozycję „Udziały w jednostkach stowarzyszonych", wykazując ją:

1) w sporządzanym po raz pierwszy bilansie skonsolidowanym — w wysokości ceny nabycia udziałów wynikającej z bilansu jednostki dominującej, skorygowanej o różnicę między wartością nabycia udziałów przez jednostkę dominującą a wartością udziału w kapitale własnym jednostki stowarzyszonej. Różnice te wykazuje się w odrębnej pozycji bilansu skonsolidowanego jako „Wartość firmy skonsolidowanej" lub „Rezerwa kapitałowa z konsolidacji",
2) w sporządzanych za kolejne lata bilansach skonsolidowanych skorygowaną cenę nabycia, o której mowa w pkt 1, powiększa lub pomniejsza się o przypadające na rzecz jednostki dominującej zwiększenia lub zmniejszenia kapitału własnego jednostki stowarzyszonej, jakie nastąpiły w ciągu roku obrotowego, pomniejszone o przypadające od udziału dywidendy.

2. Przy konsolidacji metodą praw własności w skonsolidowanym rachunku zysków i strat wykazuje się w oddzielnej pozycji udział jednostki dominującej w wyniku finansowym jednostki stowarzyszonej.

Art. 60. 1. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządza się na ten sam dzień bilansowy i za ten sam rok obrotowy co sprawozdanie finansowe jednostki dominującej. Jeżeli jednakowy dzień bilansowy nie może być zachowany w całej grupie kapitałowej, to konsolidacją można objąć sprawozdania sporządzone za inny okres roczny niż rok obrotowy, pod warunkiem, że dzień bilansowy tych sprawozdań finansowych nie jest odległy od dnia bilansowego przyjętego dla grupy kapitałowej więcej niż o 3 miesiące.

2. Jednostki objęte konsolidacją powinny stosować jednakowe metody wyceny i sporządzania sprawozdań fi-

nansowych. Jeżeli z ważnych przyczyn stosowanie jednakowych metod wyceny i sporządzania sprawozdań nie jest możliwe, należy dokonać odpowiednich przekształceń sprawozdań finansowych jednostek zależnych.

3. Jeżeli podlegające konsolidacji sprawozdania finansowe wyrażone są w walutach obcych, to ich przeliczenie na walutę polską następuje według zasad określonych w art. 51 ust. 3.

4. Jeżeli skład grupy kapitałowej, dla której sporządza się skonsolidowane sprawozdanie finansowe, uległ w ciągu roku obrotowego istotnym zmianom, to należy podać w informacji dodatkowej dane dotyczące zysku netto lub straty netto oraz kapitałów (funduszy) własnych jednostek, które nie wchodziły w skład grupy kapitałowej przez cały rok obrotowy.

Art. 61. Informacja dodatkowa do skonsolidowanego sprawozdania finansowego powinna, oprócz informacji wyszczególnionych w załączniku nr 7 do ustawy, zawierać:

1) wykaz jednostek wchodzących w skład grupy kapitałowej, z podaniem ich nazwy i siedziby, kapitału własnego, udziału jednostek wchodzących w skład grupy kapitałowej w kapitałach innych jednostek niż dominująca, z wyodrębnieniem jednostek nie objętych konsolidacją i uzasadnieniem przyczyn odstąpienia od konsolidacji oraz podaniem kwoty ich przychodów ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych za rok obrotowy,
2) omówienie zastosowanych metod wyceny i przeliczenia pozycji objętych skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym oraz ich wpływ na wynik finansowy,
3) podział przychodów ze sprzedaży według dziedzin działalności oraz określonych geograficznie rynków, jeżeli — przy uwzględnieniu organizacji sprzedaży towarów i produktów (usług) typowych dla normalnej działalności gospodarczej grupy — dziedziny działalności lub określone geograficznie rynki różnią się między sobą znacznie,
4) przedstawienie skutków zmian składu grupy kapitałowej; w związku z tym należy osobno wykazać sumę aktywów pomniejszoną o zobowiązania oraz wynik finansowy za rok obrotowy poprzedzający rok sprawozdawczy tych jednostek zależnych, które w roku obrotowym nie wchodzą już w skład grupy kapitałowej.

Art. 62. Do sprawozdania z działalności grupy kapitałowej stosuje się odpowiednio przepisy art. 49.

Art. 63. 1. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe podpisuje kierownik jednostki dominującej, stosując odpowiednio przepisy art. 52 ust. 2.

2. Jednostka dominująca sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od daty obowiązującej dla sporządzenia jednostkowego sprawozdania finansowego. Jeżeli konsolidacja następuje także na szczeblu jednostek zależnych, termin ten przedłuża się o kolejny miesiąc.

3. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe podlega zatwierdzeniu przez organ zatwierdzający jednostki dominującej, nie później niż 8 miesięcy od dnia bilansowego, na który należało sporządzić sprawozdanie finansowe jednostki dominującej.

Rozdział 7

Badanie i ogłaszanie sprawozdań finansowych

Art. 64. 1. Badaniu i ogłaszaniu podlegają roczne skonsolidowane sprawozdania finansowe grup kapitałowych oraz roczne sprawozdania finansowe kontynuujących działalność:

1) banków oraz ubezpieczycieli,
2) jednostek działających na podstawie przepisów prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi i funduszach powierniczych,
3) spółek akcyjnych,
4) pozostałych jednostek, które w poprzedzającym roku obrotowym, za który sporządzono sprawozdanie finansowe, osiągnęły lub przekroczyły granicę dwóch z trzech następujących wielkości:
   a) średnioroczne zatrudnienie — 50 osób,
   b) suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego — równowartość w walucie polskiej 1 000 000 ECU,
   c) przychód netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych za rok obrotowy — równowartość w walucie polskiej 3 000 000 ECU.

2. Obowiązek badania i ogłaszania rocznych sprawozdań finansowych, określony w ust. 1, dotyczy również łącznych rocznych sprawozdań finansowych jednostek, w których skład wchodzą jednostki organizacyjne sporządzające samodzielny bilans oraz rachunek zysków i strat, o których mowa w art. 51 ust. 1.

3. Badaniu podlegają również:

1) roczne sprawozdania finansowe innych niż spółdzielnie jednostek, które nie spełniają warunków określonych w ust. 1 — raz na 3 lata,
2) sprawozdania finansowe spółek akcyjnych, sporządzone na dzień połączenia z inną jednostką lub przejęcia innej jednostki.

Art. 65. 1. Celem badania sprawozdania finansowego jest przedstawienie jednostce pisemnej opinii biegłego rewidenta wraz z jego raportem o tym, czy sprawozdanie finansowe jest prawidłowe oraz rzetelnie i jasno przedstawia sytuację majątkową i finansową, wynik finansowy oraz rentowność badanej jednostki.

2. Opinia, o której mowa w ust. 1, powinna w szczególności stwierdzać, czy badane sprawozdanie finansowe:

1) zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych,
2) zostało sporządzone zgodnie z określonymi ustawą zasadami rachunkowości stosowanymi w sposób ciągły,
3) jest zgodne co do formy i treści z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa, statutem lub umową,
4) przedstawia rzetelnie i jasno wszystkie istotne dla oceny jednostki informacje, a w odniesieniu do sprawozdania z działalności jednostki, czy informacje zawarte w tym sprawozdaniu są zgodne z informacjami zawartymi w rocznym sprawozdaniu finansowym.

3. Opinia powinna w sposób jednoznaczny wskazywać powody wyrażenia zastrzeżeń do sprawozdania finansowe-

go, wyrażania opinii negatywnej lub odmowy wyrażenia opinii z uwagi na zaistnienie okoliczności uniemożliwiających jej sformułowanie. Zastrzeżenia należy wyrazić w sposób wskazujący na ich zasięg.

4. Raport, o którym mowa w ust. 1, powinien przedstawiać w szczególności:

1) ogólną charakterystykę jednostki (dane identyfikujące jednostkę),
2) stwierdzenie uzyskania od jednostki żądanych informacji, wyjaśnień i oświadczeń,
3) ocenę prawidłowości stosowanego systemu rachunkowości i działania powiązanej z nim kontroli wewnętrznej,
4) charakterystykę każdej pozycji lub grupy bilansu oraz rachunku zysków i strat,
5) stwierdzenie stosowania się przez bank do obowiązujących zasad w zakresie ostrożności określonych w odrębnych przepisach,
6) stwierdzenie utworzenia przez ubezpieczyciela rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w wysokości zapewniającej pełne wywiązanie się z bieżących i przyszłych zobowiązań, wynikających z zawartych umów ubezpieczenia, oraz zabezpieczenie tych rezerw lokatami, zgodnie z przepisami o działalności ubezpieczeniowej, a także prawidłowości wyliczenia marginesu wypłacalności i posiadania finansowego pokrycia tego marginesu,
7) przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej, wyniku finansowego oraz rentowności jednostki, ze wskazaniem na zjawiska, które w porównaniu z okresami poprzednimi w istotny sposób wpływają negatywnie na tę sytuację, a zwłaszcza zagrażają kontynuowaniu działalności przez jednostkę. Jeżeli w toku badania jednostki biegły rewident stwierdzi naruszenie prawa, statutu lub umowy spółki, to powinien o tym poinformować w raporcie.

5. Opinia i raport powinny wynikać z zebranej i opracowanej w toku badania dokumentacji rewizyjnej. Powinny one umożliwić biegłemu rewidentowi, nie biorącemu udziału w badaniu, prześledzenie jego przebiegu i znalezienie uzasadnienia dla opinii wyrażonej o badanym sprawozdaniu finansowym.

Art. 66. 1. Badanie sprawozdania finansowego przeprowadza biegły rewident spełniający warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o tym sprawozdaniu.

2. Bezstronność i niezależność nie jest zachowana, jeżeli biegły rewident:

1) posiada udziały, akcje lub inne tytuły własności w jednostce lub w jednostce z nią stowarzyszonej, dominującej lub zależnej, z wyłączeniem udziału w spółdzielni mieszkaniowej,
2) jest lub był w ostatnich 3 latach przedstawicielem prawnym (pełnomocnikiem), członkiem organów nadzorczych lub pracownikiem jednostki albo jednostki z nią stowarzyszonej, dominującej lub zależnej,
3) w ostatnich 3 latach uczestniczył w prowadzeniu ksiąg rachunkowych, sporządzaniu sprawozdań finansowych, stanowiących przedmiot badania,
4) osiągnął chociażby w jednym roku w ciągu ostatnich 5 lat ponad 50% przychodu rocznego z tytułu wykonywania usług na rzecz danej jednostki lub jednostek, w których posiada ona więcej niż 20% udziałów; nie dotyczy to pierwszego roku działalności biegłego rewidenta,
5) jest małżonkiem, krewnym lub powinowatym w linii prostej do drugiego stopnia lub jest związany z tytułu opieki, przysposobienia lub kurateli z osobą zarządzającą lub będącą w organach nadzorczych jednostki albo zatrudnia przy prowadzeniu badania takie osoby,
6) z innych powodów nie może sporządzić bezstronnej i niezależnej opinii.

3. Biegłego rewidenta przeprowadzającego badanie sprawozdania finansowego wybiera organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe jednostki, chyba że statut, umowa lub inne wiążące jednostkę przepisy prawa stanowią inaczej.

4. Jednostka zawiera z biegłym rewidentem umowę o badanie, w terminie umożliwiającym mu udział w inwentaryzacji znaczących składników majątkowych. Koszty badania sprawozdania finansowego ponosi badana jednostka.

5. Badanie przeprowadzone z naruszeniem przepisu ust. 1 lub ust. 3 jest nieważne z mocy prawa.

Art. 67. 1. Kierownik badanej jednostki udostępnia biegłemu rewidentowi, przeprowadzającemu badanie sprawozdania finansowego, księgi rachunkowe oraz dokumenty stanowiące podstawę dokonanych w nich zapisów oraz wszelkie dokumenty mogące mieć wpływ na sformułowanie oceny biegłego rewidenta o sytuacji majątkowej i finansowej badanej jednostki, jak również udziela wyczerpujących informacji, wyjaśnień i oświadczeń, niezbędnych do sporządzenia raportu i wyrażenia opinii.

2. Biegły rewident jest uprawniony do uzyskania informacji związanych z przebiegiem badania od kontrahentów badanej jednostki, w tym także od banków i jej doradców prawnych — z upoważnienia kierownika badanej jednostki.

3. Jeżeli przedmiotem badania jest sprawozdanie finansowe jednostki dominującej, to uprawnienia biegłego rewidenta, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługują także wobec jednostek zależnych i stowarzyszonych.

4. Biegli rewidenci, którzy przeprowadzili badanie sprawozdania finansowego:

1) jednostki za rok poprzedzający rok obrotowy,
2) jednostek zależnych lub stowarzyszonych — za rok obrotowy

są obowiązani do udzielenia odpowiednich informacji i wyjaśnień biegłemu rewidentowi, badającemu za rok obrotowy sprawozdanie finansowe jednostki, w tym jednostki dominującej.

Art. 68. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, spółki akcyjne oraz spółdzielnie są obowiązane do udostępnienia wspólnikom, akcjonariuszom lub członkom rocznego sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności jednostki, a jeżeli sprawozdanie finansowe podlega obowiązkowi badania — także opinii wraz z raportem biegłego rewidenta — najpóźniej na 15 dni przed zgromadzeniem wspólników, walnym

zgromadzeniem akcjonariuszy lub walnym zgromadzeniem członków albo przedstawicieli członków spółdzielni. Spółka akcyjna udostępnia ponadto akcjonariuszom sprawozdanie rady nadzorczej i komisji rewizyjnej.

Art. 69. 1. Kierownik jednostki składa w sądzie lub innym organie prowadzącym rejestr lub ewidencję działalności gospodarczej danej jednostki roczne sprawozdanie finansowe, opinię biegłego rewidenta, jeżeli podlegało ono badaniu zgodnie z przepisami art. 64 ust. 1, odpis uchwały bądź postanowienia organu zatwierdzającego o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego i podziale zysku lub pokryciu straty, a w przypadku spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, spółek akcyjnych oraz spółdzielni — także sprawozdanie z działalności jednostki — w ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego, nie później jednak niż 9 miesięcy od dnia bilansowego, a jeżeli nie zostało ono zatwierdzone w tym terminie, to należy złożyć je w ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego.

2. Jeżeli sprawozdanie finansowe nie zostało zatwierdzone w terminie 9 miesięcy, to należy je złożyć w sądzie lub innym organie, o których mowa w ust. 1, w ciągu 15 dni po tym terminie.

Art. 70. 1. Kierownik jednostki, o której mowa w art. 64 ust. 1, obowiązany jest złożyć bilans, rachunek zysków i strat oraz sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych za rok obrotowy do ogłoszenia w ciągu 15 dni od dnia ich zatwierdzenia wraz z opinią biegłego rewidenta oraz odpisem uchwały bądź postanowienia organu zatwierdzającego o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego i podziale zysku lub pokryciu straty.

2. Ogłoszenie, o którym mowa w ust. 1, następuje w Monitorze Polskim B.

Rozdział 8

Ochrona danych

Art. 71. 1. Dokumentację przyjętych zasad rachunkowości, o której mowa w art. 10 ust. 1, księgi rachunkowe, dowody księgowe, dokumenty inwentaryzacyjne i sprawozdania finansowe, zwane dalej także „zbiorami", należy przechowywać w należyty sposób i chronić przed niedozwolonymi zmianami, nieupoważnionym rozpowszechnianiem, uszkodzeniem lub zniszczeniem.

2. Przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera ochrona danych powinna polegać na stosowaniu odpornych na zagrożenia nośników danych, na doborze stosownych środków ochrony zewnętrznej, na systematycznym tworzeniu rezerwowych kopii zbiorów danych zapisanych na nośnikach magnetycznych oraz na zapewnieniu ochrony przed nieupoważnionym dostępem do programów komputerowych.

Art. 72. 1. Księgi rachunkowe prowadzone przy użyciu komputera mogą mieć postać zapisów lub zbiorów utrwalonych na nośnikach magnetycznych tylko w okresie poprzedzającym przeniesienie zapisów na nośnik trwały.

2. Zapisy księgowe utrwalone na magnetycznych nośnikach danych powinny być wydrukowane lub przeniesione na inny trwały nośnik danych, w terminach przewidzianych ustawą w art. 14 ust. 4 pkt 4, art. 15 ust. 3 i art. 18.

Art. 73. 1. Dowody księgowe i dokumenty inwentaryzacyjne przechowuje się w siedzibie zarządu lub oddziału (zakładu) jednostki w oryginalnej postaci, w ustalonym porządku dostosowanym do sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, w podziale na miesiące, w sposób pozwalający na ich łatwe odszukanie. Roczne zbiory dowodów księgowych i dokumentów inwentaryzacyjnych oznacza się określeniem nazwy ich rodzaju oraz symbolem końcowych lat i końcowych numerów w zbiorze.

2. Z wyłączeniem dokumentów dotyczących przeniesienia praw majątkowych do nieruchomości, list płac, powierzenia odpowiedzialności za składniki majątkowe, znaczących umów i innych ważnych dokumentów określonych przez kierownika jednostki, po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego treść dowodów księgowych może być przeniesiona na nośniki optyczne (laserowe) oraz odpowiednie do tego mikrofilmy, pozwalające zachować w trwałej postaci zawartość dowodów. Warunkiem stosowania tej metody przechowywania danych jest posiadanie urządzeń pozwalających na odtworzenie dowodów w postaci wydruku.

3. Po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za dany rok obrotowy, dokumentację przyjętych zasad rachunkowości, księgi rachunkowe oraz sprawozdania finansowe, w tym również sprawozdanie z działalności jednostki, przechowuje się odpowiednio w sposób określony w ust. 1.

Art. 74. 1. Zatwierdzone roczne sprawozdania finansowe podlegają trwałemu przechowywaniu.

2. Pozostałe zbiory przechowuje się co najmniej przez okres:

1) księgi rachunkowe — 5 lat,
2) karty wynagrodzeń pracowników bądź ich odpowiedniki — przez okres wymaganego dostępu do tych informacji, wynikający z przepisów emerytalnych, rentowych oraz podatkowych, nie krócej jednak niż 5 lat,
3) dowody księgowe dotyczące wpływów ze sprzedaży detalicznej — do dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego za dany rok obrotowy, nie krócej jednak niż do dnia rozliczenia osób, którym powierzono składniki majątku objęte sprzedażą detaliczną,
4) dowody księgowe dotyczące wieloletnich inwestycji rozpoczętych, pożyczek, kredytów oraz umów handlowych, roszczeń dochodzonych w postępowaniu cywilnym lub objętych postępowaniem karnym albo podatkowym — przez 5 lat od początku roku następującego po roku obrotowym, w którym operacje, transakcje i postępowanie zostały ostatecznie zakończone, spłacone, rozliczone lub przedawnione,
5) dokumentację przyjętego sposobu prowadzenia rachunkowości — przez okres jej ważności i dodatkowo przez 3 lata po tym okresie,
6) dokumenty dotyczące rękojmi i reklamacji — 1 rok po terminie upływu rękojmi lub rozliczeniu reklamacji,
7) dokumenty inwentaryzacyjne — 5 lat,
8) pozostałe dowody księgowe i dokumenty — 5 lat.

3. Okresy przechowywania ustalone w ust. 2 oblicza się od początku roku następującego po roku obrotowym, którego dane zbiory dotyczą.

Art. 75. Udostępnienie osobie trzeciej zbiorów lub ich części:

1) do wglądu na terenie jednostki — wymaga zgody kierownika jednostki lub osoby przez niego upoważnionej,
2) poza siedzibą zarządu (oddziału) jednostki — wymaga pisemnej zgody kierownika jednostki oraz pozostawienia w jednostce potwierdzonego spisu przejętych dokumentów,

chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej.

Art. 76. 1. Zbiory jednostek, które:

1) zakończyły swoją działalność w wyniku połączenia z inną jednostką lub przekształcenia formy prawnej — przechowuje jednostka kontynuująca działalność,
2) zostały zlikwidowane — przechowuje wyznaczona osoba lub jednostka; o miejscu przechowywania kierownik, likwidator jednostki lub syndyk masy upadłościowej informuje właściwy sąd lub inny organ prowadzący rejestr lub ewidencję działalności gospodarczej oraz urząd skarbowy.

2. W sprawach, o których mowa w ust. 1, przepisy art. 72—74 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 9

Odpowiedzialność karna

Art. 77. 1. Kto będąc odpowiedzialny za prowadzenie ksiąg rachunkowych jednostki, dopuszcza do nieprowadzenia ksiąg rachunkowych, do ich prowadzenia wbrew przepisom ustawy lub podawania w tych księgach nierzetelnych danych,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 2 lub karze grzywny albo obu tym karom łącznie.

2. Kto będąc odpowiedzialny za sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z przepisami niniejszej ustawy dopuszcza do niesporządzenia takiego sprawozdania, sporządzenia go niezgodnie z przepisami ustawy lub zawarcia w tym sprawozdaniu nierzetelnych danych,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 2 lub karze grzywny albo obu tym karom łącznie.

Art. 78. 1. Biegły rewident, który sporządza niezgodną ze stanem faktycznym opinię o sprawozdaniu finansowym i stanowiących podstawę jego sporządzenia księgach rachunkowych jednostki lub sytuacji finansowo-majątkowej tej jednostki,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 2 lub karze grzywny albo obu tym karom łącznie.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie,

podlega karze grzywny.

Art. 79. Kto wbrew przepisom ustawy:

1) nie poddaje rocznego sprawozdania finansowego badaniu przez biegłego rewidenta,
2) nie udziela lub udziela niezgodnych ze stanem faktycznym informacji, wyjaśnień, oświadczeń biegłemu rewidentowi albo nie dopuszcza go do pełnienia obowiązków,
3) nie składa rocznego sprawozdania finansowego do ogłoszenia,
4) nie składa rocznego sprawozdania finansowego w sądzie lub w innym organie prowadzącym rejestr lub ewidencję działalności gospodarczej jednostki,
5) nie udostępnia sprawozdania finansowego i innych dokumentów, o których mowa w art. 68

— podlega karze grzywny w wysokości od 30 000 000 zł do 150 000 000 zł.

Rozdział 10

Przepisy szczególne i przejściowe

Art. 80. 1. Do jednostek, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4, nie stosuje się rozdziału 5 i 6.

2. Minister Finansów może w drodze rozporządzenia wprowadzić obowiązek badania sprawozdań finansowych jednostek, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4.

3. Stowarzyszenia, partie polityczne, związki zawodowe, organizacje pracodawców, izby gospodarcze, kościelne osoby prawne, fundacje oraz inne nie będące spółkami prawa handlowego organizacje dobroczynności i opieki społecznej, towarzystwa naukowe, organizacje ochrony zdrowia, rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz przedstawicielstwa podmiotów zagranicznych — jeżeli nie prowadzą działalności gospodarczej, nie stosują przepisów rozdziału 6 i 7.

Art. 81. 1. Prezes Narodowego Banku Polskiego określi:

1) w porozumieniu z Ministrem Finansów szczególne zasady rachunkowości banków, sporządzania informacji dodatkowej oraz sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych banków,
2) po zasięgnięciu opinii Ministra Finansów zasady tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków i sporządzania innych sprawozdań.

2. Przewodniczący Komisji Papierów Wartościowych określi:

1) w porozumieniu z Ministrem Finansów:
   a) szczególne zasady rachunkowości, w tym również wzory bilansu, rachunku zysków i strat, informacji dodatkowej i innych składników sprawozdań finansowych oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych, w odniesieniu do jednostek działających na podstawie przepisów prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi i funduszach powierniczych, z wyjątkiem „spółek publicznych",
   b) zakres dodatkowych informacji podawanych w sprawozdaniach finansowych innych niż banki jednostek będących emitentami papierów wartościowych dopuszczonych lub ubiegających się o dopuszczenie do publicznego obrotu,
   c) zakres informacji podawanych w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych jednostek będących emitentami papierów wartościowych dopuszczonych lub ubiegających się o dopuszczenie do publicznego obrotu,

2) w porozumieniu z Prezesem Narodowego Banku Polskiego:
   a) szczególne zasady rachunkowości, w tym również wzory bilansu, rachunku zysków i strat, informacji dodatkowej i innych składników sprawozdań finansowych w odniesieniu do wydzielonych w ramach banku organizacyjnie i finansowo wewnętrznych jednostek organizacyjnych prowadzących działalność maklerską,
   b) zakres dodatkowych informacji podawanych w sprawozdaniach finansowych banków oraz w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych banków, będących emitentami papierów wartościowych dopuszczonych lub ubiegających się o dopuszczenie do publicznego obrotu.

3. Minister Finansów określi w drodze rozporządzenia:

1) szczegółowe zasady rachunkowości ubezpieczycieli, w tym również tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz sporządzania informacji dodatkowej i innych składników sprawozdań finansowych,
2) szczegółowe zasady sporządzania przez inne jednostki niż banki skonsolidowanych sprawozdań finansowych,
3) szczególne zasady rachunkowości dla jednostek, o których mowa w art. 80 ust. 3,
4) kwalifikacje i inne wymagania, których spełnienie przez osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki nie posiadające osobowości prawnej uprawnia do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, o których mowa w art. 11 ust. 3.

Art. 82. Minister Finansów może w drodze rozporządzenia:

1) ograniczyć możliwość dokumentowania określonych rodzajów operacji gospodarczych dowodami własnymi,
2) rozszerzyć obowiązek sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych na jednostki sprawujące kontrolę nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa wyższym niż 50%.

Art. 83. 1. W celu ujednolicenia zasad grupowania operacji gospodarczych i ograniczenia nakładu pracy związanego z ustaleniem zakładowych planów kont mogą być stosowane wzorcowe plany kont.

2. Wzorcowe plany kont mogą ustalić:

1) Prezes Narodowego Banku Polskiego — dla banków,
2) Przewodniczący Komisji Papierów Wartościowych — dla jednostek działających na podstawie przepisów prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi i funduszach powierniczych, a w porozumieniu z Prezesem Narodowego Banku Polskiego — dla wydzielonych w ramach banku organizacyjnie i finansowo wewnętrznych jednostek organizacyjnych prowadzących działalność maklerską,
3) Minister Finansów — dla pozostałych jednostek.

Rozdział 11

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy końcowe

Art. 84. 1. W ustawie z dnia 31 stycznia 1989 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. z 1992 r. Nr 72, poz. 360, z 1993 r. Nr 6, poz. 29 oraz z 1994 r. Nr 1, poz. 2 i Nr 80, poz. 369) w art. 52 w pkt 1 wyrazy „jednolite zasady rachunkowości, typowy plan kont dla banków oraz" skreśla się.

2. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. — Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502, z 1946 r. Nr 57, poz. 321, z 1950 r. Nr 34, poz. 312, z 1964 r. Nr 16, poz. 94, z 1969 r. Nr 13, poz. 95, z 1988 r. Nr 41, poz. 326, z 1990 r. Nr 17, poz. 98 i Nr 51, poz. 298 oraz z 1991 r. Nr 35, poz. 155, Nr 94, poz. 418 i Nr 111, poz. 480) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 178 dodaje się § 5 w brzmieniu:
   „§ 5. Po powzięciu uchwały wspólników zarządzającej dopłaty, roszczenia o dopłaty ujmuje się w odrębnej pozycji aktywów, a ich równowartość — pasywów bilansu. Dopłaty wykazuje się jako składnik kapitału zapasowego dopóty, dopóki nie będą użyte w sposób uzasadniający ich odpisanie.",
2) w art. 390 w § 1 wyraz „czterech" zastępuje się wyrazem „sześciu" oraz zdanie ostatnie skreśla się.

3. W ustawie z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. Nr 59, poz. 344, z 1993 r. Nr 5, poz. 21 i Nr 44, poz. 201 oraz z 1994 r. Nr 4, poz. 17) w art. 42 w ust. 7 i w art. 50 w ust. 1 wyrazy „wynikających z działalności ubezpieczeniowej" zastępuje się wyrazami „jakie mogą wyniknąć z zawartych umów ubezpieczenia".

4. W ustawie z dnia 5 stycznia 1991 r. — Prawo budżetowe (Dz. U. z 1993 r. Nr 72, poz. 344 i z 1994 r. Nr 76, poz. 344) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 51 otrzymuje brzmienie:
   „Art. 51. Minister Finansów określi, w porozumieniu z Prezesem Głównego Urzędu Statystycznego, zasady i terminy sporządzania sprawozdawczości budżetowej.",
2) po art. 51 dodaje się art.51a w brzmieniu:
   „Art. 51a. 1. Zasady prowadzenia rachunkowości państwowych i gminnych jednostek budżetowych i ich gospodarstw pomocniczych, zakładów budżetowych, państwowych i gminnych funduszy celowych oraz gmin i ich związków określa odrębna ustawa, z zastrzeżeniem ust. 2.
   2. Minister Finansów określi szczególne zasady prowadzenia rachunkowości oraz jednolite plany kont dla jednostek wymienionych w ust. 1.
   3. Minister Finansów określi zasady rachunkowości i plan kont dla organów podatkowych."

Art. 85. 1. Tracą moc, z zastrzeżeniem ust. 2:

1) art. 244—252, 418—420, 422—426 oraz art. 428 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. — Kodeks handlowy,
2) art. 26a ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o zasadach prowadzenia na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej działalności gospodarczej w zakresie drobnej wytwórczości przez zagraniczne osoby prawne (Dz. U. z 1989 r. Nr 27, poz. 148 i Nr 74, poz. 442 oraz z 1991 r. Nr 60, poz. 253 i Nr 111, poz. 480),

3) art. 39 i 40 ustawy z dnia 10 lipca 1985 r. o przedsiębiorstwach mieszanych (Dz. U. Nr 32, poz. 142, z 1986 r. Nr 12, poz. 72 i z 1987 r. Nr 33, poz. 181),

4) art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 1992 r. Nr 6, poz. 27 i z 1993 r. Nr 18, poz. 82),

5) art. 48^1 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. — Prawo bankowe (Dz. U. z 1992 r. Nr 72, poz. 359, z 1993 r. Nr 6, poz. 29, Nr 28, poz. 127 i Nr 134, poz. 646 oraz z 1994 r. Nr 80, poz. 369),

6) art. 14 ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 51, poz. 298 oraz z 1991 r. Nr 60, poz. 253 i Nr 111, poz. 480),

7) art. 41 ust. 3, art. 47, art. 58 pkt 1 i art. 59 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej,

8) art. 29 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385, z 1992 r. Nr 54, poz. 254 i Nr 63, poz. 314 oraz z 1994 r. Nr 1, poz. 3, Nr 43, poz. 163 i Nr 105, poz. 509),

9) art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. Nr 114, poz. 493),

10) art. 32 § 3 i art. 95 ustawy z dnia 22 marca 1991 r. — Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi i funduszach powierniczych (Dz. U. z 1994 r. Nr 58, poz. 239 i Nr 71, poz. 313),

11) art. 61 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91, poz. 408 i z 1992 r. Nr 63, poz. 315).

2. Przepisy, o których mowa w ust. 1, zachowują moc w stosunku do jednostek, których rok obrotowy nie pokrywa się z rokiem kalendarzowym, do czasu zakończenia przez te jednostki roku obrotowego, nie dłużej jednak niż do dnia 31 grudnia 1995 r.

Art. 86. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1995 r. i ma zastosowanie po raz pierwszy do sprawozdań finansowych za rok obrotowy rozpoczynający się w 1995 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *L. Wałęsa*

Załączniki do ustawy z dnia 29 września 1994 r. (poz. 591)

Załącznik nr 1

BILANS JEDNOSTEK, Z WYŁĄCZENIEM BANKÓW I UBEZPIECZYCIELI

Aktywa

A. Majątek trwały
- I. Wartości niematerialne i prawne
  1. Koszty organizacji poniesione przy założeniu lub późniejszym rozszerzeniu spółki akcyjnej
  2. Koszty prac rozwojowych
  3. Wartość firmy
  4. Inne wartości niematerialne i prawne
  5. Zaliczki na poczet wartości niematerialnych i prawnych
- II. Rzeczowy majątek trwały
  1. Grunty własne
  2. Budynki i budowle
  3. Urządzenia techniczne i maszyny
  4. Środki transportu
  5. Pozostałe środki trwałe
  6. Inwestycje rozpoczęte
  7. Zaliczki na poczet inwestycji
- III. Finansowy majątek trwały
  1. Udziały i akcje
  2. Papiery wartościowe
  3. Udzielone pożyczki długoterminowe
  4. Inne składniki finansowego majątku trwałego
- IV. Należności długoterminowe

B. Majątek obrotowy
- I. Zapasy
  1. Materiały
  2. Półprodukty i produkty w toku
  3. Produkty gotowe
  4. Towary
  5. Zaliczki na poczet dostaw
- II. Należności i roszczenia
  1. Należności z tytułu dostaw i usług
  2. Należności z tytułu podatków, dotacji i ubezpieczeń społecznych
  3. Należności wewnątrzzakładowe
  4. Pozostałe należności
  5. Należności dochodzone na drodze sądowej
- III. Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu
  1. Udziały lub akcje własne do zbycia
  2. Inne papiery wartościowe
- IV. Środki pieniężne
  1. Środki pieniężne w kasie
  2. Środki pieniężne w banku
  3. Inne środki pieniężne (weksle, czeki obce itp.)

C. Rozliczenia międzyokresowe
  1. Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów
  2. Inne rozliczenia międzyokresowe

Suma aktywów

Pasywa

A. Kapitał (fundusz) własny
   I. Kapitał (fundusz) podstawowy
   II. Należne, lecz nie wniesione wkłady na poczet kapitału podstawowego (wielkość ujemna)
   III. Kapitał (fundusz) zapasowy
      1. Ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej
      2. Tworzony ustawowo
      3. Tworzony zgodnie ze statutem lub umową
      4. Z dopłat wspólników
      5. Inny
   IV. Kapitał (fundusz) rezerwowy z aktualizacji wyceny
   V. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe
   VI. Nie podzielony wynik finansowy z lat ubiegłych
      1. Zysk (wielkość dodatnia)
      2. Strata (wielkość ujemna)
   VII. Wynik finansowy netto roku obrotowego
      1. Zysk netto (wielkość dodatnia)
      2. Strata netto (wielkość ujemna)
      3. Odpisy z wyniku finansowego bieżącego roku obrotowego

B. Rezerwy
   1. Rezerwy na podatek dochodowy od osób prawnych lub osób fizycznych
   2. Pozostałe rezerwy

C. Zobowiązania długoterminowe
   1. Długoterminowe pożyczki, obligacje i inne papiery wartościowe
   2. Długoterminowe kredyty bankowe
   3. Pozostałe zobowiązania długoterminowe

D. Zobowiązania krótkoterminowe i fundusze specjalne
   I. Zobowiązania krótkoterminowe
      1. Pożyczki, obligacje i papiery wartościowe
      2. Kredyty bankowe
      3. Zaliczki otrzymane na poczet dostaw
      4. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług
      5. Zobowiązania wekslowe
      6. Zobowiązania z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń społecznych
      7. Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń
      8. Zobowiązania wewnątrzzakładowe
      9. Pozostałe zobowiązania krótkoterminowe
   II. Fundusze specjalne

E. Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów
   1. Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów
   2. Przychody przyszłych okresów

Suma pasywów.

Załącznik nr 2

BILANS BANKU

Aktywa

I. Kasa, środki w Banku Centralnym
   1. A vista
   2. Rezerwa obowiązkowa
   3. Inne środki

II. Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym

III. Należności od innych instytucji finansowych
   1. A vista
   2. Terminowe

IV. Należności od klientów i sektora budżetowego

V. Dłużne papiery wartościowe
   1. Emitentów państwowych
   2. Innych emitentów (w tym odkupione, własne)

VI. Akcje, udziały i inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu

VII. Akcje i udziały w jednostkach zależnych
   1. W instytucjach finansowych
   2. W pozostałych jednostkach

VIII. Akcje i udziały w jednostkach stowarzyszonych
   1. W instytucjach finansowych
   2. W pozostałych jednostkach

IX. Akcje i udziały w innych jednostkach o stałej kwocie dochodu
   1. W instytucjach finansowych
   2. W pozostałych jednostkach

X. Wartości niematerialne i prawne
   1. Koszty organizacji poniesione przy założeniu lub późniejszym rozszerzeniu spółki akcyjnej
   2. Wartość firmy
   3. Inne wartości niematerialne i prawne
   4. Zaliczki na poczet wartości niematerialnych i prawnych

XI. Rzeczowy majątek trwały
   1. Nieruchomości
   2. Pozostałe środki trwałe
   3. Inwestycje rozpoczęte
   4. Zaliczki na poczet inwestycji

XII. Akcje własne i udziały do zbycia

XIII. Inne aktywa
   1. Przyjęte aktywa — do zbycia
   2. Pozostałe

XIV. Rozliczenia międzyokresowe

Suma aktywów

Pasywa

I. Zobowiązania wobec Banku Centralnego

II. Zobowiązania wobec instytucji finansowych
   1. A vista
   2. Terminowe

III. Zobowiązania wobec klientów i sektora budżetowego
   1. Lokaty oszczędnościowe:
      a) a vista,
      b) terminowe

2. Pozostałe:
   a) a vista,
   b) terminowe

IV. Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych
   1. Własnych obligacji
   2. Pozostałe

V. Fundusze specjalne i inne pasywa
   1. Fundusze specjalne
   2. Inne pasywa

VI. Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów
   1. Rozliczenia międzyokresowe
   2. Przychody przyszłych okresów

VII. Rezerwy
   1. Rezerwy na podatek dochodowy od osób prawnych
   2. Pozostałe rezerwy

VIII. Zobowiązania podporządkowane

IX. Kapitał (fundusz) podstawowy

X. Zadeklarowane, lecz nie wniesione wkłady na poczet kapitału podstawowego (wielkość ujemna)

XI. Kapitał (fundusz) zapasowy
   1. Ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej
   2. Tworzony ustawowo
   3. Tworzony zgodnie ze statutem
   4. Inny

XII. Kapitał (fundusz) rezerwowy
   1. Z aktualizacji wyceny
   2. Na ogólne ryzyko bankowe
   3. Pozostałe

XIII. Nie podzielony wynik finansowy z lat ubiegłych
   1. Zysk (wielkość dodatnia)
   2. Strata (wielkość ujemna)

XIV. Wynik finansowy netto roku obrotowego
   1. Zysk netto (wielkość dodatnia)
   2. Strata netto (wielkość ujemna)

Suma pasywów

Pozycje pozabilansowe

I. Zobowiązania warunkowe z tytułu:
   1. Weksli akceptowanych i indosowanych, czeków, akredytyw itp.
   2. Udzielonych gwarancji i poręczeń
   3. Pozostałe

II. Zobowiązania wynikające z tytułu operacji kupna/sprzedaży z klauzulą odkupu

III. Ryzyko kredytowe wywołane nieodwołalnymi zobowiązaniami.

Załącznik nr 3

BILANS UBEZPIECZYCIELI

Aktywa

A. Wartości niematerialne i prawne
   1. Koszty organizacji poniesione przy założeniu lub późniejszym rozszerzeniu spółki akcyjnej
   2. Wartość firmy
   3. Inne wartości niematerialne i prawne
   4. Zaliczki na poczet wartości niematerialnych i prawnych

B. Lokaty
   I. Nieruchomości
      1. Grunty własne
      2. Budynki i budowle
      3. Inwestycje budowlane i zaliczki na poczet tych inwestycji
   II. Lokaty w jednostkach zależnych i stowarzyszonych
      1. Akcje i udziały w jednostkach zależnych i stowarzyszonych
      2. Pożyczki dla jednostek zależnych i stowarzyszonych oraz dłużne papiery wartościowe emitowane przez te jednostki
      3. Pozostałe udziały i akcje
      4. Pożyczki dla jednostek, w których ubezpieczyciel posiada udziały i akcje oraz dłużne papiery wartościowe tych jednostek
   III. Inne lokaty finansowe
      1. Akcje, udziały, inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa w funduszach powierniczych
      2. Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu
      3. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych
      4. Pożyczki hipoteczne
      5. Pozostałe pożyczki
      6. Lokaty terminowe w instytucjach finansowych
      7. Pozostałe lokaty
   IV. Należności depozytowe od cedentów

C. Lokaty funduszów ubezpieczeń na życie na rachunek i ryzyko ubezpieczającego

D. Należności i roszczenia
   I. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich
      1. Należności od ubezpieczających
      2. Należności od pośredników ubezpieczeniowych
      3. Inne należności
   II. Należności z tytułu reasekuracji
   III. Inne należności i roszczenia
      1. Należności od budżetu
      2. Pozostałe należności i roszczenia

E. Inne składniki majątku
   I. Rzeczowe składniki majątku
      1. Urządzenia techniczne, maszyny, środki transportu i pozostałe środki trwałe
      2. Pozostałe inwestycje
      3. Zaliczki na poczet tych inwestycji
      4. Zapasy

II. Środki pieniężne
1. Środki pieniężne w kasie
2. Środki pieniężne w banku
3. Inne środki pieniężne (weksle, czeki obce itp.)

III. Akcje własne do zbycia

IV. Pozostałe składniki majątku

F. Rozliczenia międzyokresowe czynne

I. Zarachowane odsetki i czynsze

II. Inne rozliczenia międzyokresowe

Suma aktywów

Pasywa

A. Kapitały własne

I. Kapitał podstawowy

II. Należne, lecz nie wniesione wkłady na poczet kapitału podstawowego (wielkość ujemna)

III. Kapitał zapasowy
1. Ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej
2. Pozostały

IV. Kapitał rezerwowy z aktualizacji wyceny

V. Kapitał rezerwowy pozostały

VI. Nie podzielony wynik finansowy z lat ubiegłych
1. Zysk netto (wielkość dodatnia)
2. Strata netto (wielkość ujemna)

VII. Wynik finansowy netto roku obrotowego
1. Zysk netto (wielkość dodatnia)
2. Strata netto (wielkość ujemna)

B. Zobowiązania podporządkowane

C. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

I. Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego
1. Rezerwy brutto
2. Udział reasekuratorów

II. Rezerwa ubezpieczeń na życie
1. Rezerwy brutto
2. Udział reasekuratorów

III. Rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia
1. Rezerwy brutto
2. Udział reasekuratorów

IV. Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych
1. Rezerwy brutto
2. Udział reasekuratorów

V. Rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)

VI. Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe
1. Rezerwy brutto
2. Udział reasekuratorów

D. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający
1. Rezerwy brutto
2. Udział reasekuratorów

E. Pozostałe rezerwy
1. Rezerwy na podatek dochodowy od osób prawnych
2. Inne rezerwy

F. Zobowiązania depozytowe wobec reasekuratorów

G. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne

I. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich
1. Zobowiązania wobec ubezpieczających
2. Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych
3. Inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń

II. Zobowiązania z tytułu reasekuracji

III. Zobowiązania z tytułu własnych obligacji

IV. Zobowiązania wobec instytucji finansowych

V. Inne zobowiązania
1. Zobowiązania wobec budżetu
2. Pozostałe zobowiązania

VI. Fundusze specjalne

H. Rozliczenia międzyokresowe bierne i przychody przyszłych okresów
1. Rozliczenia międzyokresowe bierne
2. Przychody przyszłych okresów

Suma pasywów

Załącznik nr 4

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT JEDNOSTEK, Z WYŁĄCZENIEM BANKÓW I UBEZPIECZYCIELI

Uwaga do załącznika nr 4

Rachunek zysków i strat może być przedstawiony w postaci porównawczej (wersja 1 lub 2) lub kalkulacyjnej (wersja 1 lub 2), zależnie od wyboru dokonanego przez jednostkę.

Załącznik nr 4/1

WARIANT PORÓWNAWCZY
(wersja 1)

Koszty i straty

A. Koszty działalności operacyjnej

I. Wartość sprzedanych towarów i materiałów

II. Zużycie materiałów i energii

III. Usługi obce

IV. Podatki i opłaty

V. Wynagrodzenia

VI. Świadczenia na rzecz pracowników

VII. Amortyzacja

VIII. Pozostałe

B. Zysk ze sprzedaży

C. Pozostałe koszty operacyjne
- I. Wartość sprzedanych składników majątku trwałego
- II. Pozostałe koszty operacyjne

D. Zysk na działalności operacyjnej

E. Koszty finansowe
- I. Odpisy aktualizujące wartość finansowego majątku trwałego oraz krótkoterminowych papierów wartościowych
- II. Odsetki do zapłacenia — w tym dla jednostek zależnych i stowarzyszonych
- III. Pozostałe

F. Zysk brutto na działalności gospodarczej

G. Straty nadzwyczajne

H. Zysk brutto

I. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego
- I. Podatek dochodowy od osób prawnych lub osób fizycznych
- II. Pozostałe obowiązkowe obciążenia

J. Zysk netto

Przychody i zyski

A. Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi
- I. Przychód ze sprzedaży produktów
- II. Zmiana stanu produktów (zwiększenie — wartość dodatnia, zmniejszenie — wartość ujemna)
- III. Przychód ze sprzedaży towarów i materiałów
- IV. Koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki

B. Strata ze sprzedaży

C. Pozostałe przychody operacyjne
- I. Przychody ze sprzedaży składników majątku trwałego
- II. Dotacje
- III. Pozostałe przychody operacyjne

D. Strata na działalności operacyjnej

E. Przychody finansowe
- I. Dywidendy z tytułu udziałów — w tym od jednostek zależnych i stowarzyszonych
- II. Odsetki uzyskane
- III. Pozostałe

F. Strata brutto na działalności gospodarczej

G. Zyski nadzwyczajne

H. Strata brutto

I. Strata netto

Załącznik nr 4/2

WARIANT PORÓWNAWCZY
(wersja 2)

A. Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi
- I. Przychód ze sprzedaży produktów
- II. Zmiana stanu produktów (zwiększenie — wartość dodatnia, zmniejszenie — wartość ujemna)
- III. Przychód ze sprzedaży towarów i materiałów
- IV. Koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki

B. Koszty działalności operacyjnej
- I. Wartość sprzedanych towarów i materiałów
- II. Zużycie materiałów i energii
- III. Usługi obce
- IV. Podatki i opłaty
- V. Wynagrodzenia
- VI. Świadczenia na rzecz pracowników
- VII. Amortyzacja
- VIII. Pozostałe

C. Zysk/Strata ze sprzedaży (A – B)

D. Pozostałe przychody operacyjne
- I. Przychody ze sprzedaży składników majątku trwałego
- II. Dotacje
- III. Pozostałe przychody operacyjne

E. Pozostałe koszty operacyjne
- I. Wartość sprzedanych składników majątku trwałego
- II. Pozostałe koszty operacyjne

F. Zysk/Strata na działalności operacyjnej (C + D – E)

G. Przychody finansowe
- I. Dywidendy z tytułu udziałów — w tym od jednostek zależnych i stowarzyszonych
- II. Odsetki uzyskane
- III. Pozostałe

H. Koszty finansowe
- I. Odpisy aktualizujące wartość finansowego majątku trwałego oraz krótkoterminowych papierów wartościowych
- II. Odsetki do zapłacenia — w tym dla jednostek zależnych i stowarzyszonych
- III. Pozostałe

I. Zysk/Strata brutto na działalności gospodarczej (F+G–H)

J. Zyski nadzwyczajne

K. Straty nadzwyczajne

L. Zysk/Strata brutto (I + J – K)

M. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego
- I. Podatek dochodowy od osób prawnych lub osób fizycznych
- II. Pozostałe obowiązkowe obciążenia

N. Zysk/Strata netto (L – M)

Załącznik nr 4/3

WARIANT KALKULACYJNY
(wersja 1)

Koszty i straty

A. Koszty sprzedanych towarów i produktów
   I. Wartość sprzedanych towarów i materiałów
   II. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów
   III. Koszty sprzedaży
   IV. Koszty ogólnego zarządu
B. Zysk ze sprzedaży
C. Pozostałe koszty operacyjne
   I. Wartość sprzedanych składników majątku trwałego
   II. Pozostałe koszty operacyjne
D. Zysk na działalności operacyjnej
E. Koszty finansowe
   I. Odpisy aktualizujące wartość finansowego majątku trwałego oraz krótkoterminowych papierów wartościowych
   II. Odsetki do zapłacenia — w tym dla jednostek zależnych i stowarzyszonych
   III. Pozostałe
F. Zysk brutto na działalności gospodarczej
G. Straty nadzwyczajne
H. Zysk brutto
I. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego
   I. Podatek dochodowy od osób prawnych lub osób fizycznych
   II. Pozostałe obowiązkowe obciążenia
J. Zysk netto

Przychody i zyski

A. Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi
   I. Przychody ze sprzedaży produktów
   II. Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów
B. Strata ze sprzedaży
C. Pozostałe przychody operacyjne
   I. Przychody ze sprzedaży składników majątku trwałego
   II. Dotacje
   III. Pozostałe przychody operacyjne
D. Strata na działalności operacyjnej
E. Przychody finansowe
   I. Dywidendy z tytułu udziałów — w tym od jednostek zależnych i stowarzyszonych
   II. Odsetki uzyskane
   III. Pozostałe
F. Strata brutto na działalności gospodarczej
G. Zyski nadzwyczajne
H. Strata brutto
I. Strata netto

Załącznik nr 4/4

WARIANT KALKULACYJNY
(wersja 2)

A. Przychody ze sprzedaży towarów i produktów
   I. Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów
   II. Przychody ze sprzedaży produktów
B. Koszty sprzedanych towarów i produktów
   I. Wartość sprzedanych towarów i materiałów
   II. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów
C. Zysk/Strata brutto na sprzedaży (A – B)
D. Koszty sprzedaży
E. Koszty ogólnego zarządu
F. Zysk/Strata na sprzedaży (C – D – E)
G. Pozostałe przychody operacyjne
   I. Przychody ze sprzedaży składników majątku trwałego
   II. Dotacje
   III. Pozostałe przychody operacyjne
H. Pozostałe koszty operacyjne
   I. Wartość sprzedanych składników majątku trwałego
   II. Pozostałe koszty operacyjne
I. Zysk/Strata na działalności operacyjnej (F + G – H)
J. Przychody finansowe
   I. Dywidendy z tytułu udziałów — w tym od jednostek zależnych i stowarzyszonych
   II. Odsetki uzyskane
   III. Pozostałe
K. Koszty finansowe
   I. Odpisy aktualizujące wartość finansowego majątku trwałego oraz krótkoterminowych papierów wartościowych
   II. Odsetki do zapłacenia — w tym dla jednostek zależnych i stowarzyszonych
   III. Pozostałe

L. Zysk/Strata brutto na działalności gospodarczej (I + J − K)

M. Zyski nadzwyczajne

N. Straty nadzwyczajne

O. Zysk/Strata brutto (L + M − N)

P. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego
   I. Podatek dochodowy od osób prawnych lub osób fizycznych
   II. Pozostałe obowiązkowe obciążenia

R. Zysk/Strata netto (O − P)

Załącznik nr 5

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT BANKU

I. Przychody z tytułu odsetek
   1. Od instytucji finansowych
   2. Od klientów i sektora budżetowego
   3. Papierów wartościowych:
      a) o stałej kwocie dochodu,
      b) o zmiennej kwocie dochodu
   4. Pozostałe

II. Koszty odsetek
   1. Od instytucji finansowych
   2. Od klientów i sektora budżetowego
   3. Pozostałe

III. Wynik z tytułu odsetek (I − II)

IV. Przychody z tytułu prowizji

V. Koszty z tytułu prowizji

VI. Wynik z tytułu prowizji (IV − V)

VII. Przychody z akcji, udziałów i innych papierów wartościowych
   1. Od jednostek zależnych
   2. Od jednostek stowarzyszonych
   3. Od innych jednostek

VIII. Wynik na operacjach finansowych
   1. Papierami wartościowymi
   2. Pozostałych

IX. Wynik z pozycji wymiany

X. Wynik na działalności bankowej

XI. Pozostałe przychody operacyjne

XII. Pozostałe koszty operacyjne

XIII. Koszty działania banku
   1. Wynagrodzenia
   2. Narzuty na wynagrodzenia
   3. Pozostałe

XIV. Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych

XV. Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości
   1. Odpisy na rezerwy na należności, zobowiązania warunkowe i inne oraz ogólny fundusz ryzyka
   2. Aktualizacja wartości majątku finansowego

XVI. Rozwiązanie rezerw i zmniejszenia dotyczące aktualizacji
   1. Należności, zobowiązań warunkowych i innych
   2. Wartości majątku finansowego

XVII. Różnica wartości rezerw i aktualizacji (XV − XVI)

XVIII. Wynik z działalności operacyjnej (X + XI − XII − − XIII − XIV +/− XVII)

XIX. Wynik na operacjach nadzwyczajnych
   1. Zyski nadzwyczajne
   2. Straty nadzwyczajne

XX. Wynik finansowy brutto (XVIII +/− XIX)
   1. Zysk brutto
   2. Strata brutto

XXI. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego
   1. Podatek dochodowy
   2. Pozostałe obowiązkowe obciążenia

XXII. Wynik finansowy netto
   1. Zysk netto
   2. Strata netto

Załącznik nr 6/1

TECHNICZNY RACHUNEK UBEZPIECZEŃ MAJĄTKOWYCH I OSOBOWYCH

I. Składki (1 − 2 +/− 3 +/− 4)
   1. Składki brutto przypisane w roku obrotowym
   2. Udział reasekuratorów w składce
   3. Zmiany stanu rezerw składek oraz rezerw na ryzyko niewygasłe brutto
   4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw

II. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym

III. Odszkodowania i świadczenia (1 +/− 2)
   1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone w roku obrotowym:
      a) odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto,
      b) udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych
   2. Zmiany stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym:
      a) rezerwy brutto,
      b) udział reasekuratorów

IV. Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym

V. Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym, łącznie ze zmianą stanu rezerw

VI. Koszty działalności ubezpieczeniowej (1+2−3)
1. Koszty akwizycji
2. Koszty administracyjne
3. Otrzymane prowizje asekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów

VII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym

VIII. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)

IX. Wynik techniczny do przeniesienia do ogólnego rachunku zysków i strat (I+II−III+/−IV+/−V−VI−−VII+/−VIII)

Załącznik nr 6/2

TECHNICZNY RACHUNEK UBEZPIECZEŃ NA ŻYCIE

I. Składki (1−2+/−3)
1. Składki brutto przypisane w roku obrotowym
2. Udział reasekuratorów w składce
3. Zmiany stanu rezerw składek na udziale własnym

II. Przychody z lokat (1+2+3+4)
1. Przychody z udziałów i akcji:
a) przychody od jednostek zależnych i stowarzyszonych,
b) pozostałe przychody
2. Przychody z pozostałych lokat:
a) przychody z nieruchomości,
b) przychody od jednostek zależnych i stowarzyszonych,
c) pozostałe przychody
3. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat
4. Wynik dodatni ze sprzedaży lokat

III. Nie zrealizowane zyski z lokat

IV. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym

V. Odszkodowania i świadczenia (1+/−2)
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone:
a) odszkodowania i świadczenia brutto,
b) udział reasekuratorów
2. Zmiany stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia:
a) zmiana stanu rezerw brutto,
b) udział reasekuratorów

VI. Zmiany stanu innych rezerw technicznych na udziale własnym (1+2)
1. Rezerwy ubezpieczeń na życie:
a) rezerwy brutto,
b) udział reasekuratorów
2. Pozostałe rezerwy techniczne na udziale własnym

VII. Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw

VIII. Koszty działalności ubezpieczeniowej
1. Koszty akwizycji
2. Koszty administracyjne
3. Otrzymane prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratora

IX. Koszty działalności lokacyjnej (1+2+/−3+/−4)
1. Koszty utrzymania nieruchomości
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat
4. Wynik ujemny ze sprzedaży lokat

X. Nie zrealizowane straty na lokatach

XI. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym

XII. Przeniesienie przychodów z lokat w części zarachowanej na przychody ogólnego rachunku zysków i strat

XIII. Wynik techniczny (I+II+III+IV−V+/−VI+/−VII−−VIII−IX−X−XI−XII)

Załącznik nr 6/3

OGÓLNY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT UBEZPIECZYCIELA

I. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub
Wynik techniczny ubezpieczeń na życie

II. Przychody z lokat (1+2+3+4)
1. Przychody z udziałów i akcji:
a) przychody od jednostek zależnych i stowarzyszonych,
b) pozostałe przychody
2. Przychody z pozostałych lokat:
a) przychody z nieruchomości,
b) przychody od jednostek zależnych i stowarzyszonych,
c) pozostałe przychody
3. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat
4. Wynik dodatni ze sprzedaży lokat

III. Przeniesienie przychodów z lokat w części nie zaliczonej na przychody technicznego rachunku ubezpieczeń

IV. Koszty działalności lokacyjnej (1+2+3+4)
1. Koszty utrzymania nieruchomości
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat
4. Wynik ujemny ze sprzedaży lokat

V. Pozostałe przychody operacyjne

VI. Pozostałe koszty operacyjne

VII. Wynik na działalności operacyjnej (+/−I+II+III−−IV+V−VI)

VIII. Zyski nadzwyczajne

IX. Straty nadzwyczajne

X. Wynik finansowy brutto (VII+VIII−IX)
1. Zysk brutto
2. Strata brutto

XI. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego
1. Podatek dochodowy
2. Pozostałe obowiązkowe obciążenia

XII. Wynik finansowy netto (X+/−XI)
1. Zysk netto
2. Strata netto

Załącznik nr 7

INFORMACJA DODATKOWA JEDNOSTEK, Z WYŁĄCZENIEM BANKÓW ORAZ UBEZPIECZYCIELI

Informacja dodatkowa, o której mowa w art. 45 ust. 2 pkt 3 ustawy, powinna obejmować w szczególności:

1.

1) omówienie stosowanych metod wyceny (w tym amortyzacji, walut obcych) aktywów i pasywów oraz przychodów i kosztów w zakresie, w jakim ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru,
2) przedstawienie dokonanych w roku obrotowym zmian metod księgowości i wyceny, jeżeli wywierają one istotny wpływ na sprawozdanie finansowe, ich przyczyny i spowodowaną zmianami kwotę wyniku finansowego,
3) przedstawienie dokonanych w stosunku do poprzedniego roku obrotowego zmian sposobu sporządzania sprawozdania finansowego i wpływ wywołanych tym skutków finansowych na sytuację majątkową i finansową oraz rentowność jednostki,
4) informacje liczbowe zapewniające porównywalność danych sprawozdania finansowego za rok poprzedzający ze sprawozdaniem za rok obrotowy,
5) informacje o znaczących zdarzeniach, jakie nastąpiły po dniu bilansowym, a nie uwzględnionych w bilansie i w rachunku zysków i strat,
6) informacje o znaczących zdarzeniach dotyczących lat ubiegłych ujętych w sprawozdaniu finansowym roku obrotowego;

2.

1) szczegółowy zakres zmian wartości grup rodzajowych środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz trwałych lokat finansowych, zawierający stan tych aktywów na początek roku obrotowego, zwiększenia z tytułu: przeceny, inwestycji, przemieszczeń wewnętrznych, zmniejszenia oraz stan na koniec roku obrotowego, a dla majątku amortyzowanego — podobne przedstawienie stanów i tytułów zmian dotychczasowej amortyzacji (umorzenia),
2) wartość gruntów użytkowanych wieczyście,
3) wartość nie amortyzowanych (umarzanych) przez jednostkę środków trwałych, używanych na podstawie umów najmu, dzierżawy i innych umów,
4) zobowiązania wobec budżetu państwa lub gminy z tytułu uzyskania prawa własności budynków i budowli,
5) dane o strukturze własności kapitału podstawowego oraz liczbie i wartości nominalnej subskrybowanych akcji, w tym uprzywilejowanych,
6) stan na początku roku obrotowego, zwiększenia i wykorzystanie oraz stan końcowy kapitałów (funduszów) zapasowych i rezerwowych,
7) propozycje co do sposobu podziału zysku lub pokrycia straty za rok obrotowy,
8) dane o stanie rezerw według celu ich utworzenia na początek roku obrotowego, zwiększeniach, wykorzystaniu, rozwiązaniu i stanie na koniec roku obrotowego, ze wskazaniem tych z nich, które korygują stan należności,
9) podział zobowiązań według pozycji bilansu o pozostałym na dzień bilansowy, przewidywanym umową, okresie spłaty:
   a) do 1 roku,
   b) od 1 do 5 lat,
   c) ponad 5 lat,
10) wykaz czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych oraz przychodów przyszłych okresów,
11) wykaz grup zobowiązań zabezpieczonych na majątku jednostki (ze wskazaniem ich rodzaju),
12) zobowiązania warunkowe, w tym również udzielone przez jednostkę gwarancje i poręczenia, także wekslowe;

3.

1) strukturę rzeczową (rodzaje działalności) i terytorialną (kraj, eksport) przychodów ze sprzedaży towarów i produktów,
2) wysokość i wyjaśnienie przyczyn nieplanowych odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych),
3) wysokość odpisów aktualizujących wartość zapasów, o których mowa w art. 35 ust. 3 ustawy,
4) informacje o przychodach, kosztach i wynikach działalności zaniechanej w roku obrotowym lub przewidzianej do zaprzestania w roku następnym,
5) rozliczenie głównych pozycji różniących podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych lub osób fizycznych od wyniku finansowego (zysku, straty) brutto,
6) dane o kosztach:
   a) zużycie materiałów i energii,
   b) usługi obce,
   c) wynagrodzenia,
   d) świadczenia na rzecz pracowników,
   e) amortyzację

   jednostek, które sporządzają część A rachunku zysków i strat według wariantu kalkulacyjnego,
7) koszt wytworzenia inwestycji rozpoczętych, środków trwałych i rozwoju na własne potrzeby,
8) informacje o zyskach i stratach nadzwyczajnych z podziałem na losowe i pozostałe,
9) podatek dochodowy od wyniku na operacjach nadzwyczajnych,
10) przyszłe zobowiązania z tytułu podatku dochodowego;

4. strukturę środków pieniężnych do sprawozdania z przepływu środków pieniężnych;

5. informacje o:

1) wspólnych przedsięwzięciach, które nie podlegają konsolidacji metodą pełną lub praw własności, w tym:
   a) nazwie, zakresie działalności wspólnego przedsięwzięcia,
   b) procentowym udziale,
   c) części wspólnie kontrolowanych rzeczowych składników majątku trwałego, wartości niematerialnych i prawnych,
   d) zobowiązaniach zaciągniętych na potrzeby przedsięwzięcia lub zakupu używanych rzeczowych składników majątku trwałego,
   e) części zobowiązań wspólnie zaciągniętych,
   f) dochodach otrzymanych ze wspólnego przedsięwzięcia i kosztach związanych z nimi,
   g) zobowiązaniach warunkowych i inwestycyjnych dotyczących wspólnego przedsięwzięcia,
2) przeciętnym w roku obrotowym zatrudnieniu w grupach zawodowych,
3) wynagrodzeniach, łącznie z wynagrodzeniem z zysku, wypłaconych członkom zarządu i organów nadzorczych spółek kapitałowych,
4) pożyczkach udzielonych członkom zarządu i organów nadzorczych spółek kapitałowych,
5) transakcjach z członkami zarządu i organami nadzorczymi i ich małżonkami, krewnymi lub powinowatymi w linii prostej do drugiego stopnia lub związanymi z tytułu opieki, przysposobienia lub kurateli z osobą zarządzającą lub będącą w organach nadzorczych jednostki lub spółkami, w których są znaczącymi udziałowcami (akcjonariuszami) lub wspólnikami,
6) transakcjach ze spółkami powiązanymi kapitałowo, a które nie są objęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym;

6.

1) nazwę i siedzibę jednostki dominującej sporządzającej skonsolidowane sprawozdanie finansowe,
2) wykaz spółek (nazwa, siedziba), w których jednostka posiada co najmniej 20% udziałów; wykaz ten powinien zawierać także informacje o procencie udziałów i stopniu udziału w zarządzaniu oraz o zysku lub stracie tych spółek za ostatni rok obrotowy,
3) dane liczbowe, dotyczące spółek powiązanych kapitałowo z jednostką, o:
   a) trwałych lokatach finansowych w tych spółkach,
   b) wzajemnych należnościach i zobowiązaniach,
   c) kosztach i przychodach ze wzajemnych transakcji oraz inne, niezbędne do sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Załącznik nr 8

SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH DLA JEDNOSTEK INNYCH NIŻ BANKI I UBEZPIECZYCIELE

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej

I. Wynik finansowy netto (zysk/strata)

II. Korekty o pozycje:

1. Amortyzacja
2. Zyski/Straty z tytułu różnic kursowych
3. Odsetki i dywidendy otrzymane i zapłacone
4. Rezerwy na należności
5. Inne rezerwy
6. Podatek dochodowy od zysku brutto
7. Podatek dochodowy zapłacony
8. Wynik na sprzedaży i likwidacji składników działalności inwestycyjnej
9. Zmiana stanu zapasów
10. Zmiana stanu należności i roszczeń
11. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych (z wyjątkiem pożyczek i kredytów) oraz funduszów specjalnych
12. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych
13. Zmiana stanu przychodów przyszłych okresów
14. Pozostałe pozycje

III. Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej (I+/−II)

B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej

I. Nabycie/Sprzedaż wartości niematerialnych i prawnych

II. Nabycie/Sprzedaż składników rzeczowego majątku trwałego

III. Nabycie/Sprzedaż akcji i udziałów w jednostkach zależnych

IV. Nabycie/Sprzedaż akcji i udziałów w jednostkach stowarzyszonych

V. Nabycie/Sprzedaż innych akcji, udziałów i papierów wartościowych (w tym również przeznaczonych do obrotu)

VI. Udzielone/Zwrócone pożyczki

VII. Otrzymane/Zwrócone dywidendy

VIII. Otrzymane/Zwrócone odsetki

IX. Pozostałe pozycje

X. Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I+/−II+/−III+/−IV+/−V+/−VI+/−VII+ +/−VIII)

C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej

I. Zaciągnięcie/Spłata długoterminowych kredytów bankowych

II. Zaciągnięcie/Spłata długoterminowych pożyczek, emisja/wykup obligacji lub innych papierów wartościowych

III. Zaciągnięcie/Spłata krótkoterminowych kredytów bankowych

IV. Zaciągnięcie/Spłata krótkoterminowych pożyczek, emisja/wykup obligacji lub innych papierów wartościowych

V. Płatności dywidend i innych wypłat na rzecz właścicieli

VI. Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego

VII. Wpływy z emisji akcji i udziałów własnych oraz dopłat do kapitału

VIII. Zapłacone/Zwrócone odsetki

IX. Pozostałe pozycje

X. Środki pieniężne netto z działalności finansowej (I+/−II+/−III+/−IV+/−V+/−VI+/− −VII+/−VIII+/−IX)

D. Zmiana stanu środków pieniężnych netto (A+/−B+/−C)

E. Środki pieniężne na początek roku obrotowego

F. Środki pieniężne na koniec roku obrotowego (D+E)

Załącznik nr 9

SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH DLA BANKÓW

A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej

I. Wynik finansowy netto (zysk/strata)

II. Korekty o pozycje:

1. Amortyzacja
2. Zyski/Straty z tytułu różnic kursowych
3. Odsetki i dywidendy otrzymane i zapłacone
4. Rezerwy na należności
5. Inne rezerwy
6. Podatek dochodowy od zysku brutto
7. Podatek dochodowy zapłacony
8. Wynik na sprzedaży i likwidacji składników działalności inwestycyjnej
9. Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych
10. Zmiana stanu należności od innych instytucji finansowych
11. Zmiana stanu należności od klientów i sektora budżetowego
12. Zmiana stanu akcji, udziałów i innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu
13. Zmiana stanu zobowiązań wobec instytucji finansowych
14. Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów i sektora budżetowego
15. Zmiana stanu zobowiązań z tytułu papierów wartościowych
16. Zmiana stanu innych zobowiązań
17. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych
18. Zmiana stanu przychodów przyszłych okresów
19. Pozostałe pozycje

III. Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej (I+/−II)

B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej

I. Nabycie/Sprzedaż wartości niematerialnych i prawnych

II. Nabycie/Sprzedaż składników rzeczowego majątku trwałego

III. Nabycie/Sprzedaż akcji i udziałów w jednostkach zależnych

IV. Nabycie/Sprzedaż akcji i udziałów w jednostkach stowarzyszonych

V. Nabycie/Sprzedaż innych akcji, udziałów i papierów wartościowych (w tym również przeznaczonych do obrotu)

VI. Pozostałe pozycje

VII. Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I+/−II+/−III+/−IV+/−V+/−VI)

C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej

I. Zaciągnięcie/Spłata długoterminowych kredytów wobec banków

II. Zaciągnięcie/Spłata długoterminowych pożyczek, emisja/wykup obligacji lub innych papierów wartościowych wobec innych instytucji finansowych

III. Zmiana stanu zobowiązań podporządkowanych

IV. Płatności dywidend i innych wypłat na rzecz właścicieli

V. Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego
VI. Wpływy z emisji akcji i udziałów własnych oraz dopłat do kapitału
VII. Pozostałe pozycje
VIII. Środki pieniężne netto z działalności finansowej (I+/−II+/−III+/−IV+/−V+/−VI+/−VII)

D. Zmiana stanu środków pieniężnych netto (A+/−B+/−C)

E. Środki pieniężne na początek roku obrotowego

F. Środki pieniężne na koniec roku obrotowego (D+E)

Załącznik nr 10

SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH DLA UBEZPIECZYCIELI

A. Przepływy netto z działalności operacyjnej (I−II−III+IV−V+VI−VII)
I. Wpływy z tytułu składek netto
II. Składki zapłacone z tytułu reasekuracji netto
III. Odszkodowania i świadczenia wypłacone
IV. Wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach
V. Podatek dochodowy zapłacony
VI. Pozostałe wpływy operacyjne
VII. Pozostałe wydatki operacyjne

B. Przepływy netto z działalności lokacyjnej (I−II+III−IV+V−VI+VII+VIII−IX+X+/−XI)
I. Wpływy z likwidacji lokat terminowych
II. Wydatki na lokaty terminowe
III. Wpływy ze sprzedaży akcji i udziałów w jednostkach zależnych i stowarzyszonych
IV. Wydatki na akcje i udziały w jednostkach zależnych i stowarzyszonych
V. Wpływy z pozostałych lokat
VI. Wydatki na pozostałe lokaty
VII. Odsetki otrzymane
VIII. Dywidendy otrzymane
IX. Wydatki na zakup wartości niematerialnych i prawnych oraz środków trwałych
X. Wpływy ze sprzedaży i likwidacji wartości niematerialnych i prawnych oraz środków trwałych
XI. Pozostałe pozycje

C. Przepływy netto z działalności finansowej (I−II+/−III)
I. Wpływy z emisji akcji
II. Dywidendy wypłacone
III. Pozostałe pozycje

D. Nadwyżka/Zmniejszenie środków pieniężnych (A+/−B+/−C)
I. Środki pieniężne na początek roku obrotowego
II. Nie zrealizowane różnice kursowe na koniec roku obrotowego
III. Środki pieniężne na koniec roku obrotowego

592

USTAWA

z dnia 13 października 1994 r.

o biegłych rewidentach i ich samorządzie.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa zasady wykonywania zawodu biegłego rewidenta oraz organizację samorządu zawodowego biegłych rewidentów.

Art. 2. 1. Biegli rewidenci uprawnieni są do badania sprawozdań finansowych.

2. Ilekroć w ustawie jest mowa o sprawozdaniu finansowym, oznacza to sprawozdanie finansowe w rozumieniu ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. Nr 121, poz. 591).

Art. 3. Zawód biegłego rewidenta może wykonywać osoba spełniająca wymagania określone niniejszą ustawą.